

Arheologia dragostei

Tragicomedie
aproape fantastică

Personajele

(in ordinea intrării în scenă)
PAZNICUL CONTRA INCENDIILOR
 zis și **MOȘ P.C.I.**
STUDENTUL
MAMA GRIJULIE
MAIMUȚA CU DOUA FEȚE
UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI
COLEGA TEATRALĂ
UMBRA STRABUNICULUI
COLEGA SINCERĂ
FILOZOFUL
FEMEIA DE SERVICIU

A acțiunea se petrece într-un amurg de vară, în incinta Facultății de Istorie din orașul transilvan X. Ziduri groase, medievale. Într-o secțiune a scenei se vede „clinica arheologică”, adică laboratorul de restaurări; în altă secțiune, un coridor obscur, răcoros. Pustiul de vacanță studențească. Restul decretului, mai mult simbolic, poate fi adaptat după fantezia regizorului.

PAZNICUL CONTRA INCENDIILOR (zis **MOȘ P.C.I.** face *rondul pe coridoarele goale. Se așază pe un scaun, moșăie de oboseală, începe să vorbească singur*): Ce pustiu e fără studenți!... Mai făceau hărmălaie, da' oricum, era bine cu ei, că lumea semăna a lume... Acum, trece vremea și eu trebuie să

stau și să mă uit la pereți... Adică se cheamă că-i păzesc, nu pierd vremea în zadar, ca păstorul fără turmă, cum zice, rîzînd de mine, bătrîna... Numa' de nu mi s-ar arăta vreun străin de-ăla, de care spuneau studenții. Nu pentru că mi-ar fi frică de el... Nu, Doamne ferește, că, dacă eram

fricos, nu mă lăsau și pe mine și în locul *portarului*, să răspund de toată Facultatea, acum, în dricu' verii... Nu mi-e frică, dar nu știu cum să zic... Un furt o mai fost pe la Muzeu' ăl mare. Și nu i-o mai prins nici dracu'! Studenții spunea că hoții ăștia de cioburi și antichități vin prefăcuți în turiști, cu ranițele pline. Se uită, se uită, aleg ce-i mai frumos din ochi. Și-apoi, fără să-ți dai seama, încep să vorbească în limbi. Un student zicea că ăștia pot fi și predicatori, adică tremurici... Așa le zice pe românește, tremurici. Nu știu cum le-or fi zicind în alte limbi... Tremură ca dracii... Ca piftiile de Bobotează... Nu, mie nu mi-i frică, dar, dacă apare cumva unul de-asta...

STUDENTUL (*inalt, slăbănog, tip de intelectual în blugi, cu ochelari mari, în ramă aurie, și un început de barbă ncagră. Are în spate un rucsac. E încălțat cu teniși mari, prăfuiți. Se șterge mereu cu o batistă murdară. Respiră greu. Intră impleticindu-se în coridorul umbros*): Uf! Uf! Bine că... bine c-am ajuns... Da, adevărat, *vita docere, vita...*

MOȘ P.C.I. (*speriat, tresare, face ochii mari, se scoală de pe scaun*): Stai! Stai, mă, cu vita ta, că eu...

STUDENTUL (*surprins și el*): O.K., O.K., Moș P.C.I. ... O.K. ...

MOȘ P.C.I.: Ce-ai zis? Moș P.C.I.? Dar de unde știi tu, mă, cum îmi spun mie studenții pe românește?

STUDENTUL (*intrând în jocul bătrînului*): C'est mon secret professionnel, moș P.C.I. ...

MOȘ P.C.I.: De mai zici o dată...

STUDENTUL: O.K., Moș P.C.I. ... O.K.

MOȘ P.C.I. (*il pocnește de-i sar ochelarii la mare distanță, spărgîndu-se. Apoi, studentul cade lat peste ranița ce sună a cioburi sparte*): Acum, mai vorbește în limbi, dacă mai poți!... Și mai tremură!... Că dacă ajungeai la tezaurele noastre și nu te zăream la timp, tremuram eu în locul tău... Așa... (*Văzînd că Studentul zace întins, nemîșcat, și geme adînc, se sperie*). Auzi, mă? Dacă înțelegi românește, scoală-te, nu mai face pe mortu-n cucuruz, că *padimentu-i* rece și poți căpăta aprindere de plămîni... (*Studentul zace, în continuare, ca mort. Bătrînul se sperie mai tare*). Auzi? Scoală-te, că eu limbi străine nu știu... Nu cumva să vină cineva, vreun tovarăș, să te vadă întins aici și să creadă că eu am intrat în discuții cu un element... (*Văzînd că, totuși, nu mișcă, îl prinde de subțiori și dă să-l ridice. Nu reușește. Bombăne, injură, începe să-l tragă spre colțul întunecos dinspre intrarea în laboratorul de restaurări. Îi pune ranița sub cap, își face curaj*). Stai aici,

pînă îți-o aduce un pahar de apă, să te trezești, să ne lămurim... să te pot duce legat la... (*Fuge pe coridorul întunecos*.)

STUDENTUL (*gemînd, deschide o clipă ochii, realizează greu ce s-a întîmplat, începe să șoptească*): Moș P.C.I., Moș P.C.I., să știi că eu... (*Nu răspunde și nu mișcă nimeni. Se tirăște încet spre laborator, trăgînd cu greu ranița după el, închide ușa de lemn, speriat*). Uf! Ce răcoare binecuvîntată!... Dacă n-aveam barba asta, mă recunoștea... Altădată, parcă mai știa și el de glumă. Acum, n-o să mă mai creadă, orice i-aș spune! Păcat de ochelari! Fără ei, nu văd nimic, totul e confuz, ca în subteranele pe care le-am descoperit în munți, la săpături... (*Zărește, totuși, un telefon pe masă. Îl pipăie, se bucură*). Noroc cu telefonu' ăsta... Legătura mea cu lumea... O să-l sun pe Moș P.C.I., să-i cer scuze, să-i cer un pahar de apă, să... Numai de n-ar tăbări iar cu pumnii! Că dacă-l pocnesc și eu, iese o dăndănaie, de... Uf, ce junghiuri mă țin! Dacă nu tac, dacă... Și mi-e somn, și...

MOȘ P.C.I. (*se întoarce grăbit cu paharul de apă, pe jumătate gol, din cauza tremurului mîinilor. Vede locul pus-tiu. Se sperie din nou*): Asta-i... S-o prefăcut, ca vulpea din poveste... Dacă o fi de-ăla, de care ziceau studenții, atunci precis c-o luat-o pe scări în sus... Din pod, poate sparge plafonul mai ușor... (*Fuge pe scări, să-l caute*.)

STUDENTUL (*încearcă să se ridice, nu poate, simte junghiuri din coaste, pipăie încet podeaua din jurul rucsacului, apoi ajunge cu degetele la cioburile „arheologice”. Tresare speriat*): Am compromis totul!...

MAMA GRIJULIE (*apare în spațiul de lumină din stînga, printre chiupurile mari, așezate pe stative de fier. Scundă, slăbuță, vibrînd de emoție*): Vai de mine! Ce-ai mai compromis? (*Îi pune mîna pe frunte, observă că-i lipsesc ochelarii*.)

STUDENTUL (*tresare. Nu se aștepta la această apariție. Clipește des din gene, să vadă dacă este, într-adevăr, mama*): De data asta, am compromis totul!

MAMA GRIJULIE: Mai ales ochelarii...

STUDENTUL: Ba, mai ales Istoria...

MAMA GRIJULIE: Hei, nici chiar așa, fiule! Să nu mai folosești vorbe mari, că tu, scumpul mamii, fără ochelari, le vezi pe toate diform... Unde-s? Ce-ai făcut cu ei?

STUDENTUL (*grijuliu, își pipăie locul ochelarilor, ca și cum nu și-ar aduce aminte de cele întimplate*): Nu știu... Cred că mi-au căzut sub dărimături...

MAMA GRIJULIE : Ce dărimături ? (Ne-
liniște în creștere.)

STUDENTUL (*gemind*): Ale Istoriei...
Ale...

MAMA GRIJULIE (*încearcă să-i ridice
capul de pe rucsac*): Ți-am spus
de-alte ori să nu mai glumești cu
lucrurile sfinte, cu...

STUDENTUL (*gemind și mai tare*): Nu
glumesc deloc... Ah, fii atentă, ma-
mă !...

MAMA GRIJULIE : Cum ai ajuns tu aici,
în... (*se uită de jur împrejur*) în cli-
nica asta de... oale sparte, să-mi ră-
cești iar, să te mai port prin spita-
le ? !... Cum poți dormi cu capul pe
ranița asta plină de pietre ? !...

STUDENTUL : Sint pietre sfinte... Sint...

MAMA GRIJULIE : Iar îți bați joc ?

STUDENTUL : Nu, de data asta, nu...
Le-am căutat toată vara...

MAMA GRIJULIE : Cum, toată vara ?
Nu mi-ai spus că pleci la mare, în ta-
băra studențească ?

STUDENTUL : Te-am mințit, ca să-mi
dai drumul... Noroc că nu te-ai luat
după mine, ca în alți ani... Iată, fiul
tău unic, fiul tău risipitor, s-a făcut
cuminte, a schimbat marea cu mun-
tele și odihna cu neodihna, că de-aia
l-ai obligat să intre la Facultatea de
Istorie...

MAMA GRIJULIE : În loc să te bucuri
c-am avut ideea asta, că altfel cădeai
de citeva ori la Medicină...

STUDENTUL : N-am zis că nu mă bucur...
Dovadă, c-am promovat toți anii, am
trecut toate examenele, numai pe
asta, care era benevol, l-am pierdut...

MAMA GRIJULIE : Cum ? De ce-ai
ajuns tu aici ? (*Se uită iar lung îm-
prejur*.) Parcă ai fi bunicul meu, în
temnițele Austro-Ungariei, cu barba
asta de hippy... Ce-i cu tine, scumpul
mamii ?

STUDENTUL : Nu te speria, fii cuminte,
mamă, nu vorbi așa tare, să nu te-audă
Umbra tătarilor dispăruți...

MAMA GRIJULIE (*îi pune iar mina pe
frunte*): Cine ? Cine să m-audă ?

STUDENTUL : *Umbra tătarilor dispăruți*...
Așa-i ziceam noi, în frunte cu *Filozo-
ful*...

MAMA GRIJULIE (*tot mai nerăbdătoare*):
Ce filozof ?

STUDENTUL : Așa-i ziceam noi profeso-
rului de istorie veche, acolo, pe șan-
tier, *Filozoful*, fiindcă, într-adevăr,
era, adică este... El face săpături nu
numai în pământ, ci și în suflute...
Arheologie spirituală... Da, nu te mira
așa, e un tip, să știi ! Sub îndruma-
rea lui descoperim totul, sub îndru-
marea lui refacem totul, uite, schim-
băm „oalele tale sparte” în adevărate
tezaure... ca un alchimist din Renaș-

tere... Noi i-am zis și mai modern, *Filo-
zoful*. Iar pe femeia din satul ăla de
munte, care ne găzduia, am poreclit-o
Umbra tătarilor dispăruți...

MAMA GRIJULIE : Aiureli de-ale voas-
tre !... Ți-am spus eu să nu te mai iei
după toți golanii, chiar dac-ar fi copii
de profesori universitari, ori de... că
toți au limbile ascuțite, își bat joc și
de...

STUDENTUL : Hei, uite, mamă, de data
asta m-am luat și am ajuns bine...

MAMA GRIJULIE : Da, se vede, nu mai
poți de-alta bine !... Uite cum arăți !...

STUDENTUL : Cum ?

MAMA GRIJULIE : Fără ochelari, ești
ca un orb...

STUDENTUL : Mă bucur... Să știi că *Filo-
zoful* ne zicea că orbii sint cei mai
buni arheologi. De ce ? l-am întrebat
noi. Fiindcă, ne-a răspuns el, în ar-
heologie simțul pipăitului este mai im-
portant chiar decât văzul...

MAMA GRIJULIE : Dar *Filozoful* vostru,
care vorbește ca vrăjitorii, e orb sau
vede ?

STUDENTUL : E mai miop decât mine...
Adică... Tocmai de-aia, zicea, m-a tri-
mis să aduc la Facultate vasele și re-
licvele astea pe care le-am descoperit
cu, da, degeaba te miri, eu în perso-
ană. M-a trimis să-mi mai feresc
ochii și plămîinii de praful săpăturii-
lor...

MAMA GRIJULIE : Acum, îmi pare rău
că nu te-am lăsat la Medicină, chiar
dacă dădeai admiterea de zece ori...
Doctorii nu umblă după cai verzi pe
pereți, ca tine, ei știu ce vor...

STUDENTUL : Și eu știu... De-aia n-am
vrut să mă fac doctor... Dar doctora-
tul tot o să mi-l dau...

MAMA GRIJULIE : În ce ? Tu nu vezi
că... (*îi șterge, cu o batistă albă, cura-
tă, fruntea și fața*.)

STUDENTUL : În ceea ce numea *Colega
mea sinceră*...

MAMA GRIJULIE : Ai și una de asta ?
Despre ea nu mi-ai spus nimic pînă
acum... Trebuia s-ajungi, uite, în ha-
lul ăsta, pentru ca să-mi mai spui și
tu mie ceva sincer...

STUDENTUL : Ba ți-am spus prea mul-
te !... Și prea intime... De-aia m-a și
poreclit *Colega mea teatrală*...

MAMA GRIJULIE : Cum i-ai zis ?

STUDENTUL : Cum ai auzit ? *teatrală* !
Scrie teatru și joacă teatru... E tea-
trală din cap pînă-n picioare... Și.
Doamne, ce picioare frumoase mai
are !...

MAMA GRIJULIE : Nu ți-e rușine să
vorbești așa cu mine ? !

STUDENTUL : Păi, nu spuneai adineau-
rea că nu vorbesc sincer ? Dar, n-aven

grijă, mamă, nu-i nici un pericol, e măritată...

MAMA GRIJULIE : Cu cine ? Doar nu cumva... ?

STUDENTUL : Nu, nu cu mine ! De sincerități de-astea, atât de spectaculoase, nu sint capabil...

MAMA GRIJULIE : Atunci, cu vreun ștab, că ele, fandositele astea... Le cunosc eu prea bine !...

STUDENTUL : Nu, iar n-ai ghicit-o ! E măritată cu un zdrahon de coleg de-al nostru... Are și-un copil...

MAMA GRIJULIE : De la el ?

STUDENTUL : Păi de la cine ? !

MAMA GRIJULIE (*după o ezitare*) : De știi eu ? ! Că voi, tineretul de azi, toate le cam faceți în colectiv...

STUDENTUL : Vezi, vorbești cu mine, mamă, de parcă ai fi mai răutăcioasă decât *Maimuța cu două fețe*...

MAMA GRIJULIE : Dar asta cine naiba mai este ?

STUDENTUL (*dintr-o răsufolare*) : O colegă... Cea mai inteligentă, cea mai frumoasă, cea mai...

MAMA GRIJULIE : Atunci, dacă e „cea mai” și „cea mai”, de ce i-ai zis *măimuță* ?

STUDENTUL : Așa a botezat-o *Filozoful*... „Maimuța, oglinda noastră de vacanță...”

MAMA GRIJULIE : Dar ce ? Și pe ea a luat-o vrăjitorul la săpături, cu voi, bărbații ?

STUDENTUL : Fără ea, cercetarea științifică nu e legată de viață. Și invers. Fără ea... chiar el...

MAMA GRIJULIE : Te pomenești că... (*Se uită lung și bănuitor.*)

STUDENTUL : Da, recunosc... Sint cam îndrăgostit...

MAMA GRIJULIE : Și ea ? Te iubește ?

STUDENTUL : Nu știi... Sper... *Umbra tătarilor dispăruți* spunea într-o zi că...

MAMA GRIJULIE : Ai grijă, fiule, să nu fie și bătrina aia vreo vrăjitoare, să te lege cu farmece de *Maimuță*...

STUDENTUL : Măcar de m-ar lega !... Și încă bine, mamă, bine de tot, cu funii de mătase, cât vița de groase, să mă simt și eu odată fericit !

MAMA GRIJULIE : Cum ? Tu, pină acuma, în casa mea, nu te-ai simțit fericit ? ! De-ai-a mi-am riscat eu viața să te aduc pe lume, de-ai-a te-am crescut singură și te-am făcut student, ca să mă părăsești pentru o maimuță ? ! (*Incepe să plîngă.*)

STUDENTUL : Lasă, mamă, nu fi geloasă pe ea, că dac-o să mă fac bine...

MAMA GRIJULIE : Cum, dac-o să te faci bine ? Te pomenești că ai răcit pe-acolo, printre filozofi și maimuțe... Fi-ți-ar practicile de ris să-ți fie ! Uite, ai febră, ai...

STUDENTUL (*gemind*) : N-am nimic... Lasă-mă să trăiesc, mamă, lasă-mă să respir, să...

MAMA GRIJULIE : Eu nu te las ? ! Tu-mi măninci sufletul și tot tu te plîngi... Cind n-o să mai fiu eu... (*Plînge.*)

STUDENTUL : Cum n-o să mai fii ? ! Tu ești nemuritoare, tu ești *terra-mater*...

MOȘ P.C.I. (*apare fuga în coridor și strigă agitat*) : Hei, element periculos ! Unde te-ai ascuns, tilharule ? Dacă nu ieși de bunăvoie, să știi, mă, că... (*Se intrerupe și trage cu urechea spre goulul scării care duce în subsol.*) Auzi, să nu te joci cu mine, că eu... Dacă nu ești bandit, dacă ești numă' tremurici din ăia cu împărăția de o mie de ani, predă-te și spune adevărul, că ți se iartă mai ușor... Altfel, fără autocritică, să știi...

STUDENTUL (*se ridică foarte anevoie*) : Dă-mi puțină apă, mamă !... Auzi ce-mi cere el ? Autocritică... în loc să mă fi îmbrățișat pentru comorile astea scoase de sub pământ, pentru tot ce-am învățat în vara asta... Da, a fost, este o vară neobișnuită... Un început... O... (*Intrigat de tăcere.*) De ce nu-mi răspunzi ? Știi ce, poate, cu febra asta, ai tu dreptate... (*Se întoarce, dar nu vede pe nimeni. Conul de lumină a dispărut.*)

MOȘ P.C.I. (*vinător de șoapte*) : Dacă o fi pătruns în pivniță, printre... ăsta e în stare să ne pună și-o bombă cu ceas, să ne arunce în aer... E clar că nu-i tremurici, că ei, pocăiții, se zice că sint miloși... (*Tremură, începe să coboare, precaut, treaptă cu treaptă.*) Auzi, mă ? Nu mai face tu pe turistul, dacă ești de-ăla... Că eu am mai demascat pe mulți ca tine, încă din tinerețe, cind lupta era luptă, nu...

STUDENTUL (*care a auzit vorbele lui ca prin vis, pune mîna pe telefon și face un număr la întâmplare. Telefonul sună undeva într-o cameră de sus, ceea ce-l derutează pe bătrîn. Deși nu-l răspunde nimeni, Studentul șoptește în receptor*) : Dacă tot ne este dat să sărim în aer, Moș P.C.I., pină la miezul nopții eu cred că mai rezist... Uite, l-am putea urmări pe bandit împreună... ca în filmul ăla pe care l-am văzut la club, știi dumneata, de-ai sărit de pe scaun, să-l urmărești pină în pinzele albe. Nu, nici mie nu-mi convine să-și facă el mendrele, să ne fure și să ne risipească cine știe pe unde comorile... Cum ? Ce zici ? Păi cum să fiu eu banditul, cind... Nu, nu mă predau, că dumneata nu știi de glumă... Dacă mi-aduci un pahar de apă... Dacă... M-auzi ? Mă doare capul, mi-e teamă că junghiurile astea...

- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE** (*apare în spațiul de lumină, îmbrăcată în șort, plină și ea de praf, ca un salahor. Ochii mari, fața foarte mobilă, expresivă. Ține în mână o mască a Tragediei din bronz verde, coclit.*) Lasă, iubite, cum vine primejdia, așa și pleacă. Trece greu, dar trece! *Ad Augusta per angusta...*
- STUDENTUL** (*pune precipitat receptorul la loc, își caută zadarnic ochelarii, clipește din ochi des, nedumerit*): Cine ești? Despre ce primejdie e vorba?
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Cum, iubite! M-ai uitat atât de repede? Nici n-ai plecat bine de pe șantier și...
- STUDENTUL**: Dar...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Dar, ce?
- STUDENTUL**: Dar acum citeva clipe, se afla încă aici...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Cine? Colega sinceră, ori cea teatrală?
- STUDENTUL**: Nu, nici una, nici alta... nu fi gelosă... Era mama. Adică... Era și...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE** (*il somează*): Era sau nu era?
- STUDENTUL**: Păi, cum vrei tu... Poate că era, poate că nu era...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Ori, ori!
- STUDENTUL**: Dacă îți spun că era, mă tem că te indispu... Dacă îți spun că nu era, mă tem că te bucuri...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Ești un aiurit! Un aiurit și jumătate! Dacă și maică-ta e ca tine...
- STUDENTUL**: Auzi, tu de maică-mea să nu te-atingi! Ea, pentru mine, e o sfântă...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: E-te-te! De-aia te-o fi făcut atât de perfect... Din porumbelul pogorît asupra ei, îți ies ție pe gură numai porumbei...
- STUDENTUL** (*indignat*): Maimuțo! Maimuță cu două fețe!
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Recunosc. Ai spus și tu o dată adevărul... imitându-l, însă, pe *Filozof*... Da, am două fețe. (*Își pune pe obraz masca de bronz și începe să recite, șarjând.*) O, zei atotputernici, stăpînii cerului și ai întunecimilor de sub pămînt, aplecați-vă fulgerele peste pomul acestui trup încărcat de florile tuturor dorințelor, o, zei, și de omizile tuturor dezamăgirilor, trăsniți-l mai grabnic, o, zei, să se împlinescă porunca Moirei...
- STUDENTUL**: Lasă vrăjeala! Spune: mă iubești, ori nu mă iubești?
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: O, zei atotputernici, o, zei...
- STUDENTUL**: Fufă!
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE** (*indignată și ea. își scoate masca*): Ce-ai zis?
- STUDENTUL**: (*cu un efort deosebit*):
- Te rog să mă ierți... Tu mereu te joci cu mine, de parc-aș fi...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE** (*se apropie, îi pune mina pe frunte*): Aiuritul!
- STUDENTUL**: Da, cred că aiurez de-a binelea... Am febră?
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Ce febră? Poate febra nerăbdării, iubite! Ai adormit aici, sub pomul ăsta...
- STUDENTUL**: Ce pom? (*Îi pune și el mina pe frunte.*) Poate, pomul cunoașterii, căruia îi dau tircoale toți îndrăgostiții...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: ...Da, încă din anul III, ca să poată încheia căsătoria la timp, să nu-i apuce reparația în provincie, ca pe niște ageamii, fără orientare, fără relații, fără... Iar soacrele, dacă nu-s cu noi, sint împotriva noastră! Nu? Asta voiai să-mi spui? Asta ți-e toată dragostea... De-aia ți-a apărut în vis și maică-ta...
- STUDENTUL**: Aiurezi tu, în locul meu... Hai, pune-mi mina pe frunte! Eu ard, și tu aiurezi... Poate-ai ținut prea mult pe față masca asta scoasă din pămînt, în loc să i-o lași *Filozofului* tău. Să fie...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Dar cu el ce mai ai? Nu cumva ești gelos?!
- STUDENTUL**: Da, sint... (*Se apropie, vrea s-o îmbrățișeze.*)
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE** (*se ferește*): De ce? De ce ești gelos, dacă nu mă iubești?...
- STUDENTUL** (*jignit*): Fiindcă maimuțele tinere se cațără mai iute în copacii bătrîni decît în cei tineri. Sint mai siguri, mai puțin fragili, mai...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Acum aiurezi tu... Și ard eu... Ard ca un foc sacru...
- STUDENTUL**: Depinde pe-al cui altar...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE**: Pe-al lui Zamolxe, preot și zeu. (*Își pune iar masca pe față.*) O, tu, om nemuritor, care ți-ai luat chip de zeu, ca să-i duci pe toți bătrînii noștri în cer, o, ...
- STUDENTUL** (*strigă mai tare decît ea*): Aiurezi, aiurezi, aiurezi! Noi le căutăm și le găsim urmele sub pămînt, le sorbim respirația din oalele și ulcelele lor, calde încă, ne odihnim fruntea pe lacrimariile lor abia uscate... Uite-le urmele, uite... (*Face un gest larg, ca de semănător.*)
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE** (*ușor intimidată*): O, zeu ascuns în munți și în cerul înalt, coboară-ți toate mîniile în bărbății cei tineri, nu-i lăsa să dobîndească prea multă înțelepciune înainte de vreme...
- STUDENTUL**: ...Noi ne odihnim sufletele pe învățăturile lor, înveșnicite de moarte și sfînte de viață, le-am încărcat săgețile cu puterea laserului, ca să împrăștie norii înaintea furtunii...

- și să doboare dușmanii în fața hotărârilor sacre... Iar tu...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE :** O, zeu, cu ținute de stinți, cu barba zăpezilor și plete de cărți, adună-le iarăși cenușa în vatră și focul în sine...
- STUDENTUL :** Termină! Termină cu focurile tale, că altfel te poate auzi Moș P.C.I....
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE (își scoate masca) :** Cine ?
- STUDENTUL :** Paza Contra Incendiilor... P.C.I....
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE (ride, ride pînă la lacrimi, cînd sinceră, cînd șarjînd) :** Dacă pînă și de ramolitul ăla te sperii, atunci...
- STUDENTUL :** Ramolit, neramolit, dar uite cum m-a pocnit, în ce rai m-a surghiunit, cu ce maimuță m-am întilnit...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE :** Iar începi ?
- STUDENTUL :** Ce ?
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE :** Jocul ăsta stupid, de adolescent întirziat...
- STUDENTUL :** Cu tine, aș vrea să tot încep și să nu mai termin niciodată, să... Să ard veșnic, să...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE :** Să ce ? Nu cumva să ne înfrățim cenușa într-o urnă funerară ?
- STUDENTUL :** Pînă la cenușă, să fim numai flacăra... Curată... Înaltă... unind cerul cu pămîntul... Să ardem veșnic.
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE (lucidă, voit teatrală) :** Termină, că te-aude Moș P.C.I. și-o pune tulumbele pe tine...
- STUDENTUL (la fel) :** Foarte bine, foarte bine! Să le pună, să le pună, că el stinge focul nu cu apă, ci cu spumă...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE :** Poet ratat, asta ești! Un adolescent bătrîn, un arheolog neputincios...
- STUDENTUL :** Da, mai bătrîn și mai neputincios decît *Filozoful* tău...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE :** Ești stupid și gelos !...
- STUDENTUL :** Ca toți îndrăgostiții. Hai, lasă-mi mie masca asta, că nu te prinde !... N-ai nimic tragic în tine! Ești o maimuță caraghioasă... Poți pleca !...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE (stupefiată) :** Unde ?
- STUDENTUL :** De unde ai venit... Din preistorie, din Lună, de pe șantierul arheologic, nu știi, te privește... Ți-am spus clar : poți pleca !...
- MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE :** E-te-te ! Crezi că alungîndu-mă o să mă iubesti mai puțin ?! Crezi că...
- MOȘ P.C.I. (strigă pe coridor) :** Hai, termină, mă, odată, jocu' ăsta de-a Baba oarba, că tot o să te aflu, și-n gaură de șarpe !... Să știi că eu n-am mincat niciodată leafa statului, ca alții, fără să...
- STUDENTUL (în șapcă, abia stăpîndu-și gemetele, continuă discuția, semn de concentrare maximă) :** Mai bine mi-ai da un pahar de apă... Iartă-mă, știu, draga mea, știu că... tu nu știi de glumă, contrar aparențelor... Ești o maimuță sofisticată... Dar, uite, acum nu glumesc deloc, îmi arde fruntea mai tare, semn că... Te rog, pune mîna, vezi, nu te mint... Hai, nu fi rea, dă-mi mîna, să vezi cum ard... (Intinde mîna, dar, în spațiul luminos din spatele unei statui a zeiței Venus, în locul Maimuței a apărut Umbra tătarilor dispăruți, gazda lor de pe șantierul arheologic. Bătrîna, pipăind pietrele, ajunge lingă el și îi prinde mîna în palmele ei reci, scheletice, sperindu-l.) Ce-i cu tine ? Ce s-a întimplat ? Unde, cînd ai înghețat așa, iubito ? Parcă numai acum citeva clipe erai flacăra, erai...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI (strîngîndu-i bine mîna) :** Lasă, nu-mi mai zice „iubito“, că nu te cred... Vi-s dragă la toți, numa' pînă scot pita din cup-tor și vă pun tocana pe masă...
- STUDENTUL (își trage smucit mîna, își pipăie iar fruntea) :** Tu cine ești ? De unde-ai venit ? (Pune mîna pe telefon, dar se răzgîndește repede murmurînd pentru sine.) Nu, că Moș P.C.I. se sperie și de umbra lui, necum...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI (foarte hotărîtă) :** Lasă, nu te mai preface, că mă cunoști foarte bine ! Pe tine, dragu' meu, te-am omenit mai tare decît pe toți ăialaltii, chiar decît pe fete... Că ești mai lingav, și maică-ta mi-o scris să am grijă de tine, să...
- STUDENTUL :** Cînd ți-a scris ?! Unde-i scrisoarea ?
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI :** I-am dat-o ei, că eu nu mai văz...
- STUDENTUL (gest reflex, caută disperat ochelarii, fără să-i găsească) :** Cui ai dat scrisoarea ?
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI :** Ei... STUDENTUL : Care ea ?
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI :** Lasă, nu te mai face că n-o cunoști...
- STUDENTUL :** Maimuța cu două fețe ?
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI :** Nu știu cum îi spui, da' știu că ea te place, mai-mai să-și piarză mințile după tine...
- STUDENTUL :** I-ai făcut farmece ?
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI :** De ce să-i fac ?
- STUDENTUL :** Așa... Mă gîndeam că mama e în stare să te roage și pentru țemenea minuni... Grija ei trece dincolo de orice margini...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI :** Poate că farmece ar trebui să-ți fac ție, nu fetei...

- STUDENTUL (*mirat*) : Mie ? !
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Da, ție, s-o iubești și tu, nu numa' mai-că-ta...
- STUDENTUL : Cum ? Maică-mea o cunoaște pe *Maimuță* ?
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Păi, cum să n-o cunoască, dacă le-am lăsat acolo, la casa mea, povestind împreună ? !...
- STUDENTUL (*surprins, stupefiat*) : Și care dintre ele te-a trimis aici ?
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Amîndouă...
- STUDENTUL : Să-mi faci mie farmece ?
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Nu știu... Nu-ți poci spune, că nu-i îngăduit...
- STUDENTUL : Bine... Nici să nu-mi spui, că eu sînt vrăjit gata...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : De cine ?
 STUDENTUL : Din păcate, tot de ea...
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Cum ?
 O crezi pe domnișoara o vrăjitoare ?
 STUDENTUL : N-o cred, este ! Te-a întrecut de mult...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Nu se poate, c-atunci ar fi venit ea aici, nu m-ar fi trimes pe mine... Și dacă nu stăruiau atîta, amîndouă, eu nu veneam, pe căldurile astea...
- STUDENTUL : Lasă, *Umbră tătarilor dispăruți*, că vouă, umbrelor, nu vi-i cald niciodată... Ca pietrelor astea...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Cum mi-ai zis ?
 STUDENTUL : Hai, mătușă, nu te supăra, am glumit... Dar așa-ți ziceam noi, studenții, după ce ne-ai învățat să nu confundăm scheletele primilor creștini cu ale tătarilor care-au ajuns, pe cai, pînă aici...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Nu mă supăr... Da' mai bine să nu-mi mai aduc aminte de tătari, că prea multă sete am îndurat în țara lor...
- STUDENTUL : Lasă, că sete îndur și eu aici... Cred că am și febră... Cred că... (*Îi duce mina la frunte.*) Vezi ? Ce am ?
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : N-ai nimic ! Te-ai tras aici la umbră, ca toți oamenii însetoșați. Eu, de-atunci, de cînd m-am întors de la tătari, nu mă mai despart de ulcioru-ăsta... Uite, bea și tu două înghițituri, că apa-i pe terminate...
- STUDENTUL (*cu buzele crăpate, dar precaut*) : Nu-i vrăjită ? Că nu vreau să mă îndrăgostesc de două ori de *Maimuță*... Mi-e destul, prea destul, o singură dată...
- UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Bea, dacă ți-i sete, că-i apă din munții noștri... Numa' ei ne mai dau apă curată...
- STUDENTUL : Beau, dacă-ai mai povestești o dată cum ai ajuns la tătari, cum te-ai întors, cum...
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI (*bucuroasă că-l „prinde”*) : Bine, ți-oi povesti dacă... Hai, bea ! (*Îi întinde ulciorul.*)
 STUDENTUL (*îl deșartă din cîteva înghițituri*) : Acum, dă-mi voie să-mi pun masca asta pe față... Da, obrăzarul ăsta de bronz... Să-mi țină răcoare, să mă apere de muște...
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Ce obrăzar ? Că nu văz nimica...
 STUDENTUL (*îl caută febril, dar nu-l găsește*) : Mi l-a adus ea...
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Care ea ?
 STUDENTUL (*foarte incurcat*) : Lasă, mătușă, că le incurcăm pe toate... Hai, povestește... Zi, că, uite, mi se face somn... Începe cu cuvintele alea : „Să nu vă fie frică de nimic, nici chiar de dragoste, că eu, cînd aveam șaisprezece ani...”
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Bine, dacă ai ținut minte vorbele astea, care mi-s dragi și mie, o să-ți mai povestesc o dată... Că totul a început cînd bărbatu-meu, *Soldatu'*, cum i-am zis lui Ion pînă la sfîrșitul zilelor lui, mi-o dat ulcioru' ăsta plin... Din el am beut toată viața, că-i ulcior sfînt, nu ca vasele și cioburile astea pe care le scoateți voi de sub pămînt...
 STUDENTUL : Și astea, mătușă, sînt sfînte, în felul lor. (*Umblă greu prin laborator, cu Umbră după el.*) Și ele au fost odată rotunde și pline... Unele de apă, altele de griu, unele de untdelemn, altele de lacrimi... Și pe ele le-au ținut cîndva în brațe soldații, de foame sau de sete, în locul iubitorilor... Hai, spune...
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI (*nerăbdătoare*) : Nu ți-i somn ?
 STUDENTUL : Nu, te ascult...
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Păi, așa o fost, că eu cînd nu aveam încă șaisprezece ani împliniți am fugit peste munți, în Moldova... Tata era dascăl în satu' nostru de obîrșie, lîngă Blaj. Acolo, la școlile alea vestite, și-o făcut el *normala*, ori *școala de obște*, cum îi plăcea să-i zică. Numa' că îl ridicau mai în fiecare iarnă jîndarii cu pene de cocoș la pălărie și-l duceau legat în temnița din Seghedin, cu pedepșă pentru răzvrătire. Așa le ziceau ei, răzvrățiți, dascălilor care-i învățau românește pe copiii românilor...
 STUDENTUL (*somnoros, dar expert*) : Legea Apponyi, politica reacționară a contelui Tisza István, cel care...
 UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : N-ai adormit încă ? Nu ți-i somn ?

STUDENTUL : Ba mi-e somn, dar te-ascult...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Așa că, în ziua aia de august, din nouă sute patrusprezece, când tata o fost mobilizat, ca toate cătanele chezarocrăiești, el, în loc să se prezinte la regimentu' de tunari din Sibiu, ne-o luat de mină, că mama nu mai trăia, și-am început să mergem după el, noapte de noapte, din pădure în pădure, că satele le ocoleam, să nu ne prindă și să putem trece...munții, pe la Vama Cucului...

STUDENTUL : Vama Cucului... Vama Cucului... Despre asta n-am învățat la facultate...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Nu, că nici nu mai este... Nici n-o fost cu adevărat... Așa le spuneau românii, pe-atunci, la toate văile și poteciile mai ascunse, știute numă' de ei, când treceau munții în Țară... Pe-atunci era și un cîntec, pentru îndrăgostiții ca voi... (*Incepe să-l cînte precipitat, cu voce gravă, tremurată, ca de pe altă lume.*)

„De-aș trăi pînă la vară,
Ca să fug cu badea-n Țară...”

STUDENTUL (*improvizează pentru sine*) : „De-aș trăi pînă diseară,
Poate vine mindra iară...”

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Așa era atunci cu dragostea, pe la noi... Dacă nu se învoiau părinții, tinerii îndrăgostiți se luau de mină și treceau munții în România... Pe-acolo, pe la Vama Cucului, am ajuns și eu, în vara aia, cu tălpile pline de sînge, dincolo, la frați, cum se zicea pe-atunci...

STUDENTUL : Și-acum, tot așa se zice. Frați... Numai cu dragostea e mai complicat, că degeaba treci munții, dacă...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Dacă nu ești îndrăgostit, nici munții nu te pot ajuta la nimic... Nu ți-i somn ?

STUDENTUL : Ba mi-e somn, dar te-ascult...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Și dac-am ajuns acolo, în Moldova, tata o făcut jurămintă că mai bine moare decît să se mai întoarcă de bunăvoie în temnițele conților și baronilor. Și, cu jurămîntu-asta, s-o înrolat în armata română, iar în nouă sute șaisprezece, o căzut, printre primii, în luptele de la Predeal. N-o mai ajuns acasă, n-o mai ajuns, sîracu', să-și vadă visu' cu ochii...

STUDENTUL : Ce vis ? Că și eu visez...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Păi, avea și el un vis, ca tot român' din Ardeal. Visu' ăla din cîntecele îndrăgostiților, să-și găsească liniștea în

Țară... Visul unirii... Unirea ai' mare, a tuturor românilor, că tot la ea îi era sufletu' și gîndu'... Dacă ajungeți cu săpăturile voastre pe-acolo, pe la Predeal, să știi, studentule, că îi poți găsi mai ușor oasele, că era om înalt, mai înalt ca mine... Poate că l-or fi îngropat și pe el în picioare, că așa-i plăcea să zică : eu dacă mor, mor în picioare...

STUDENTUL : Săpături, pe-acolo, n-avem de ce face, mătușă, că mormintele lor sînt alinate ca soldații și sădite cu flori...Iar în picioare, să știi, nu l-au îngropat, că nu era tatar...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Nu, adevărat, la tătari trebuia s-ajung eu, urgisita, ca să văz cum îi îngroapă în picioare, să vă pot învăța acum și pe voi... Nici n-am știut că tata-i mort, cînd m-o luat în brațe Ion, Soldatu', să mă scape de tifos, că bintuia pe-acolo, prin Moldova... Atunci mi-o dat să beau întîia oară din ulcioru-asta și se vede că mi l-o dat cu dragoste, de m-o putut învia din morți...

STUDENTUL : Poate că era vrăjit... Poate...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Dragostea adevărată vine totdeauna ca un fel de vrajă... Ca un strop de apă, cît o lacrimă, ce-ți stîmpără setea, ca un abur luminos, ce-ți învăluie ochii și inima... Asta-i tot... Cuvintele se nasc singure, mai pe urmă, și de multe ori mai mult împrăstie vraja decît o adună... Bea, uite, ai buzele crăpate...

STUDENTUL : Ziceai că nu vezi...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Nu, da' simt... Ai buzele crăpate, da' nu de doru' ei, că i-ai zis *matmușă*. Dacă-ți era dragă, nu-i ziceai așa... Maimuțele-s animalele cele mai nerușinate...

STUDENTUL : Ea singură și-a zis odată *maimușă*... Poate că se cunoaște mai bine... Ea și cu...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Vorbești cu păcat... Dacă ți-ar fi dragă...

STUDENTUL (*cu năduf*) : Ți-am spus, mătușă, că mi-e mai mult decît dragă !... Dacă ar fi după mine, am fugi, vorba cîntecului, peste munți... Numai că ea n-are nici un pic de rușine. Dacă ar avea, nu s-ar mai ține toată ziua pe urmele *Filozofului*...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Păi, filozofii sînt acum sfinții voștri, că în alții nu mai credeți... Așa că ea de cine să se țină ? De tine, care fugi și te-ascunzi, uite, în hrubele-astea, în fostele cazărmi ale Mariei Terezia ? !

STUDENTUL (*mirat*) : Asta de unde-o mai știi ?

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Hei, cîte nu știu eu ! Și mai ales de la voi, studentii, că, dacă nu veneați, vară de

vară, cu săpăturile voastre, îmbătrîneam și muream proastă. acolo în munți...

STUDENTUL : Nu-i așa... Mai mult am învățat noi de la dumneata...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Ce-ați învățat ? De-o pildă, tu... Dacă erai mai cu grijă...

STUDENTUL : Ce ?

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Ai fi băgat de seamă ce fac și ce zic eu dimineața, înainte de-a vă așeza mincarea pe masă...

STUDENTUL (*jenat*) : Da, sigur... Recunosc... nu prea știu... Ori am uitat... Spune-mi, dacă nu te superi...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Păi, ziceai că vrei să-ți povestesc mai întâi cum am ajuns la tătari...

STUDENTUL : Multe zic eu... Poate mă interesează prea multe deodată... Dumneata alege ce-ți place...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Uite ce-mi place : să te porți cu *ea* cum s-o purtat Ion, *Soldatu'*, cu mine...

STUDENTUL : Dumneata aveai 16 ani, pe cînd *ea* are 21...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Dragostea nu se socotește cu anii... Dacă începe mai devreme, poate să țină mai mult... La noi așa o fost, că Ion m-o salvat de tifos, apoi el s-o tot dus, pe toate fronturile, da' pentru că l-am sărutat eu pe frunte, ca omul întors din morți, nici un glonț nu l-o nimerit. l-o ocolit și moartea, chiar dacă mie mi-o stat în preajmă, m-o urmărit pe toate drumurile. Și. Doamne, că multe-or mai fost !... Dacă nu aveam ulcioru' ăsta plin cu mine, dacă...

STUDENTUL : Te îngropau tătarii în picioare...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Ba, nici nu mă primeau la ei, că pe-acolo apa trebuie căutată pînă-n fundu' pămîntului. Da' ne-or primit, că-s oameni buni, și știau că fronturile erau atunci toate răsturnate, iar noi, o mină de ardeleni. învățați cu hăituielile și cu Vămile Cucului... Acolo, în pustii lor de nisip, am simțit cu adevărat puterea ulciorului primit de la Ion... Din el mi-am spălat ochii și mi-am răcorit inima, din el le-am dat tătariilor bătrîni să bea, și-am stropit nisipurile pustului, și-am adăpat cămilele. să ne poată purta în spinare... Din ulcioru' ăsta au beut și miresele lor. pe furiș, să nu le vază mirii...

STUDENTUL : De ce ?

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : De teamă să nu-i părăsească înainte de vreme, că erau puțini și aproape orbi cu toții... Cum te temi tu acum că domnișoara...

STUDENTUL (*subit furios, se smucește,*

se ridică în picioare) : Las-o dracului de *maimuță* !...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Dacă-o mai sudui o dată...

STUDENTUL : Ce ?

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Nu-ți mai spun nimic, nici rugăciunea mea de dimineață...

STUDENTUL : Foarte bine ! Nici nu mă interesează !... Eu nu sînt religios, cum crezi dumneata, sînt liber cugetător, sînt...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Liber, da, se vede... Să te bați cu hîrburile astea ! Iar de cugetat, văz eu cum cugeți...

STUDENTUL : Dacă zici dumneata, așa este... Ți-am băut apa degeaba, mătușă...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Ba, să fim drepți, uite că te-ai trezit, te-ai ridicat în picioare, ai înviat și tu din morți... Asta înseamnă că... Păi da, ești îndrăgostit... Blestemi și te rogi cu aceleași buze, cu aceleași vorbe... Auzi ? Spune după mine rugăciunea mea de dimineață... Că și *ea* o știe, și pe *ea* am învățat-o...

STUDENTUL : Dacă-ai învățat-o pe *ea*, n-o să-mi mai placă mie... Nu-mi mai spurc buzele...

UMBRA TĂTARILOR DISPĂRUȚI : Iar vorbești cu păcat ! Ascult-o mai întii, și pe urmă...

MOȘ P.C.I. (*apare din subsol, furios, țipînd în gura mare*) : Dacă te mai joci mult, auzi, mă, vicleanule, eu dau alarma ! Așa să știi ! Ce crezi tu, că mi-i frică ? ! Hai, dă-te prins, că...

STUDENTUL (*derutat, trage cu urechea în toate părțile. Se așază grăbit în genunchi*) : Lasă-l, mătușă, în pace, că ăsta te poate bănuși și pe dumneata, dacă... Nu cumva ai fost în luptă de clasă cu el ? Da, nu te mira, el se laudă c-a luptat și cu bandiții din munți... Nu cumva Ion, *Soldatu'*... ? Iartă-mă de vorbele astea, da, știu, în sărăcia voastră de-acolo... Cum ? Și pe Ion l-au omorît tot bandiții ? Atunci, hal, spune-mi mai bine rugăciunea aia... (*Din nou, în conul luminos, care se plimbă prin colțurile laboratorului. nu se mai vede nimic.*) Te-ascunzi acum și dumneata, vrei să te joci cu mine cum te jucai cu copiii tătariilor... Las' că știu eu, nu ți-am uitat poveștile... Nu sînt atît de năuc cum par... Și cîntecul ăla ce-l cîntai la nunțile fecioarelor cu orbii, cu orbii ăia tineri, mai tineri ca mine, în țara trachomei, și pe el l-ai știu... (*Incepe să cînte, ca în transă.*) „Ciarla mirla micea tirla iara dura dura dîr, atechiciș bibutilca, mulaș

gaba, mulaș dir..." O nebunie, un joc de orbi, asta-i toată dragostea... Ce ? Nu-i așa ? Crezi că am febră ? Crezi că... Mai dă-mi, te rog, un strop de apă, mai... E gol ulciorul ? Tot eu l-am golit ? Nu, vrăjitoare bătrână... Dacă vrei să știi, am tras cu urechea, seara și dimineața... Poate c-ai băgat de seamă că adorm greu și mă trezesc prea ușor... Îți cunosc, deci, așa-zisele rugăciuni, că rugăciuni adevărate nu sînt... Ce ? Nu crezi că le știu ? Ascult-o pe cea de dimineață :

*..O. (ărină care ne chemi înapoi,
la-ne umbra și lasă-ne soarele,
la-ne ochii și lasă-ne lumina,
la-ne inima și lasă-ne dragostea,
Ioane, Ioane, călător fără umbră,
În jurul casei, în jurul hotarului.
În jurul inimii mele, Ioane,
Adună-te din nouă izvoare, din nouă*

păduri,

*Din nouă vulturi, din nouă lupi,
Adună-te, Ioane, adună-te,
Din pietre, din noaptea pămîntului,
Că moartea-i în mine și nu în tine,
Că moartea-i la noi și nu la voi..."*

Hei, recunoști, mătușă, cuvintele asta ? De ce taci ? Nu-ți mai plac, spuse de mine ? Crezi că ea le-ar fi rostit mai frumos ?... Cum ?... Nu-s cuvintele tale, sînt ticluite de mine ? Nu, nu-i adevărat, n-am adăugat nici o iotă... Mai ales pentru ea... pentru ea... care... Nu cred în soartă, în vechea Moiră, nu cred în vrăjile voastre... în rugăciunile voastre... Ale tale, ale mamei, ale ei...

COLEGA TEATRALĂ (*apare în conul luminos cu un teanc de hîrtii într-o mînă și cu masca Comediei în cealaltă*) : Hai, hai să terminăm repetițiile, că diseară avem spectacol și n-aș vrea să ne facem tocmai acum de ris. Știi că activitățile educativ-obștești contează la repartiție... Și-apoi, lumea vrea să se mai și distreze... Nu ? Sîntem tineri, ce naiba, sîntem...

STUDENTUL (*zîbind amar*) : Nu chiar debusolați, vrei să zici, dar, oricum, fără ochelari...

COLEGA TEATRALĂ : Da, fără ochelari de cal...

STUDENTUL : Mie și de-ăia mi-ar fi buni acum... Mai bine l-aș ruga pe Moș P.C.I. să te întîmpine el... Nu, firește, glumesc... Ia vino, te rog, și pune-mi mîna pe frunte...

(*Ea se apropie, își pune masca pe față.*)

COLEGA TEATRALĂ : N-ai nimic, tovarășe student ! Te aiurești așa, ca toți țîngăii... Lumea zice că te-ai prins și

tu în plasă... Treaba ta, mormolocule. Vezi numai, nu te grăbi cu însurătoarea, să n-o pățești ca bărbatu-meu... **STUDENTUL** (*incepe iar să se dezmeticească*) : Dar el ce-a pățit ?

COLEGA TEATRALĂ : Hai, nu te prefăce, că doar știi piesa... Am scris rolul anume pentru tine, că soțul meu, stimatul tău coleg, *Baronul șvabo-secui*, cum l-ai poreclit voi, hăndrăliilor, a devenit acum un expert în creșterea copiilor, nu mai are nimic de om timid în el, ca să nu mai vorbesc de îndrăgostit...

STUDENTUL (*contrariat*) : Dar nici eu nu sînt un timid, cum crezi tu, nici eu...

COLEGA TEATRALĂ : Bine, ești numai un sensibil, chiar un hipersensibil... Fiul unic, fiul adorat al unei mame hiper...

STUDENTUL : Să nu te-atingi și tu de ea, să nu...

COLEGA TEATRALĂ : Dar cine s-a mai atins ? Afară, Doamne iartă-mă, de tatăl tău...

STUDENTUL (*cu minie*) : Un nemernic !...

COLEGA TEATRALĂ : Cine ? Tatăl tău ?

STUDENTUL : Un oportunist ordinar !... S-a trezit o dată și el șeful orașelului nostru și prima „hotărîre revoluționară” pe care a luat-o a fost aceea de-a o părăsi pe mama...

COLEGA TEATRALĂ : Pentru cine ?

STUDENTUL : Firește, pentru una ca tine...

COLEGA TEATRALĂ : Dacă era ca mine, nu se mărita cu un boșorog ca el...

Lua un coleg de an, un taur tînăr...

STUDENTUL (*indignat*) : Auzi, tu să nu vorbești așa despre colegul meu cel mai...

COLEGA TEATRALĂ : Dar ce-am spus ?

STUDENTUL : Păi, treaba ta cum îl vezi acasă, adică la cămin, dar noi, la facultate, îl prețuim și-l admirăm...

COLEGA TEATRALĂ : Pentru ce ? Spune-mi și mie, să-l admir și eu...

STUDENTUL : Cum ? Nu-l admiri ? Nu-l...

COLEGA TEATRALĂ : Îl, îl, dar spune-mi și mie...

STUDENTUL : Auzi, eu credeam că ești mai talentată ca scriitoarea decît ca actriță, dar vîd că e invers...

COLEGA TEATRALĂ : Dragostea nu-i chestiune de talent, nici de scris, nici de interpretat, nici...

STUDENTUL (*numai ochi și urechi*) : Dar ce e ?

COLEGA TEATRALĂ : O nebunie, un joc de orbi...

STUDENTUL (*surprins*) : Spioano ! M-ai ascultat, mi-ai auzit gîndurile, mi-ai interceptat discuția cu *Umbra tătarilor*...

COLEGA TEATRALĂ (*iși scoate o clipă masca de pe față*): Cu cine? (*li pune iar mina pe frunte*.) Să știi că ai febră, ai început să aiurezi... Ar trebui să-l chem pe bărbatu-meu, să-ți pună un supozitor, ca pruncului nostru...

STUDENTUL: Poanta asta de prost-gust las-o pentru scenetă! La așa scriitor, așa poante!...

COLEGA TEATRALĂ: Ai febră, ți-am spus! Și, în halul ăsta, nu mai putem continua... Plec...

STUDENTUL (*speriat, își freacă ochii miopi, parcă ar vrea să-și potrivească ochelarii absenți*): Nu, te rog, nu pleca, nu mă lăsa singur...

COLEGA TEATRALĂ: Dar nu ești deloc singur! Aici, în jurul tău, mișună...

STUDENTUL: Ce? Statuile? Umbrele? Ori numai fantomele lui Moș P.C.I., care...

COLEGA TEATRALĂ: Bine, fricosule, uite, mai rămân câteva clipe, dacă-mi spui de ce-l admiri pe bărbatu-meu...

STUDENTUL: În primul rând, fiindcă el știe ce vrea, ca un chirurg...

COLEGA TEATRALĂ: Da, un chirurg-istoric! Frumoasă specie, n-am ce zice!...

STUDENTUL: Frumoasă, fiindcă te-a ales pe tine, cu ochii ăștia mari, tulburători...

COLEGA TEATRALĂ: Hai, lasă zorzoanele, că la mine nu ține! Zi mai de parte!...

STUDENTUL: Ce?

COLEGA TEATRALĂ: Ți-am spus eu că ai febră... Le încurci pe toate... De ce-l admiri pe bărbatu-meu?

STUDENTUL: În al doilea rând, fiindcă, deși rădăcinile lui istorice, ca să zic așa, l-ar fi tras în altă parte, el și-a ales cea mai frumoasă româncă... Cea mai...

COLEGA TEATRALĂ: Slab exemplu, pentru un student în istorie ca tine! Și dacă l-am ales eu pe el, atunci unde-i mai sînt meritele?!

STUDENTUL: Sînt, și încă mari de tot! Dacă nu te iubea, nu stătea cu tine, la un cămin studențesc, în chip de doică, legănîndu-și copilul... El, nu eu, soro, a înțeles semnele timpului, direcția istoriei...

COLEGA TEATRALĂ: Ești un aiurit și jumătate! Și, pe deasupra, îmi mai zici și „soro“!, ca sectanții... Cobori istoria la nivelul biologicului... Simplifici totul, ca un îndrăgostit... Da, exact, ca un îndrăgostit...

STUDENTUL: Dar ce crezi, că biologicul, dacă tu cobori dragostea la acest nivel, nu joacă un rol în dezvoltarea istoriei? Uite, colegul nostru a lăsat deoparte ifosele unor strămoși, a urmat

poruncile inimii, ale conștiinței, dăruindu-ți ție, orgolioasă, un odor neîntrecut, un semn al timpului ce vine... Și, cînd te gîndești că sînteți abia la începutul...

COLEGA TEATRALĂ (*il întrerupe, punîndu-și iar masca pe față*): Dacă mai continui cu teoria de-astea, să știi că am să-l conving pe bărbatu-meu să te angajăm pe tine, prorocule, și doică și educator al viitorilor noștri moștenitori... E bine așa? Am descifrat bine sensul relației dintre biologie, dragoste și istorie?

STUDENTUL: La Filologie trebuia să te-nscrii, că la Teatru, oricum nu te primeau! Dar, hai să începem mai bine repetiția scenetei!... Dă hirtilele alea... Numai că, fără ochelari, cum ți-am spus, eu nu pot... Auzi, citește-mi tu textul și-o să repet după tine...

COLEGA TEATRALĂ (*iși scoate masca*): Adică să-ți pun eu ochelari de cal, să zici pe urmă că... Nu, renunțăm, tovarășe student, fiindcă, de fapt, sfiosul din tine este un cinic, mi-a negat toate talentele... Și-apoi, dacă o ținem așa, în locul scenetei mele „Sfaturi pentru studenții căsătoriți“, o să iasă o scenetă pentru studenții îndrăgostiți, pentru candidații la însurătoare... Ca tine...

STUDENTUL (*speriat*): Cum, ca mine?

COLEGA TEATRALĂ: Lasă, nu mai juca teatru, că n-ai talent nici cît...

STUDENTUL: Cît tine, vrei să zici. Dar tu ai, preafrumoasă, ești un dramaturg perfect, nu numai o actriță înăscută... Uite, prin întorsătura asta de frază, ți-ai dovedit toată măiestria...

COLEGA TEATRALĂ: Lasă subterfugiile! Recunoaște, virginule, că o chinui prea de multă vreme... Pe cea mai frumoasă din colegele noastre... Ce, vrei să moară la vîrsta tuturor neli-niștilor, să-i pui la cap o stelă funerară, nu ca astea, cioplite din piatră, ci una de marmură fină, ca lui Ighiso din antichitate, s-o plîngă veacurile viitoare?!

STUDENTUL: Dacă m-ar iubi și ea, cel puțin cît îți iubești tu bărbatul...

COLEGA TEATRALĂ: Tacă-ți gura, afurisitul! Eu îl iubesc mai mult decît îți închipul tu...

STUDENTUL: Poate, dar trebuie să-l și admiri...

COLEGA TEATRALĂ: Te pomenești că asta aștepti tu de la ea, nu numai să te iubească, dar să te și admire... (*Iși pune masca*.) Pocitul! Ciuhă sensibilă! Cioplit de stele funerare! Centaur complexat! Mă!

STUDENTUL (*într-adevăr complexat, își găsește greu cuvintele*): Scriitoare! Talentato! Tu!

COLLEGA TEATRALA (și scoate masca):
Dacă mă injuri, plec! Dar să știi că
te fac erou de piesă, iar de căsătorie
tot nu scapi, îndrăgostitul! (*Iese în
fugă.*)

STUDENTUL (*se reazemă de-o stelă fu-
nerară*): Dracu' m-a pus să fiu sincer
cu ea!? Mai bine jucam teatru, chiar
și după textele ei... Acum, uite, nici
Moș P.C.I. nu mai strigă, nimeni nu
mă mai caută, o să crăp aici de sete,
dintr-un joc stupid cu mine însumi,
cu... (*Face un număr de telefon. Se
aude iar un țirît straniu, ca de greieri
împrăștiați în toată clădirea.*) Moș
P.C.I., dacă ți-e frică, să știi că eu...
Eu îl urmăresc pe banditu-ăla... o să-l
prind, ai să vezi... dacă ți-e urît... Dacă
ți-e frică...

UMBRA STRĂBUNICULUI (*țăran înalt,
cu plete, barbă și mustăți albe, îm-
brăcat cu un cocoj mișos, abia răzbă-
tind printre relicve*): N-avea grijă, nu-ți
fie frică de nimica, strănepoate! Eu,
la vârsta ta, eram socotit un veteran
de război... M-or luat *voluntar*, la
șaptesprezece ani... Zicea împăratul
că...

STUDENTUL (*dînd un pas înapoi*): Ce
împărat?

UMBRA STRĂBUNICULUI: Franț Jozef
întiul, încă mai trăia bătrînu'...

STUDENTUL (*automatism*): Da, a murit
în 1916, cînd...

UMBRA STRĂBUNICULUI: ...Eu eram
sătul de front... Și de păduchi...

STUDENTUL: Dar cine ești dumneata?
Cum ai intrat aici? (*Își freacă ochii,
își caută iar, în zadar, ochelarii.*)

UMBRA STRĂBUNICULUI: Cum? Nici
tu nu mă mai cunoști, strănepoate?
N-ai văzut poza aia mare, de pe pere-
tele nostru de-acasă? Mi-o tot cerea
maică-ta, după ce s-o despărțit de
tată-tău...

STUDENTUL: Ce poză? De ce ți-o
cere?

UMBRA STRĂBUNICULUI: O poză is-
torică... Așa vă place vouă să ziceți
acum la tot ce-i vechi. Da' eu eram
tînăr pe-atunci, un ținău ca tine, cînd
mi-or lipit capu' pe trupu' călărețului...
Da, da, nu te mira așa, că doar nu
puteau să ne pozeze pe fiecare cu calu'
lui... Noi eram mulți, și, dacă mureau
unii, aduceau alții mai tineri decît noi...
Caii, săracii, cădeau și ei, de obuze, și-i
mai bealam și noi, cînd cădeau, să nu
ne prăpădim de foame... Așa că *pozaru'*
ne lua în poză numa' capetele, la cei
care scăpam cu ele întregi, să ducem
și noi acasă o poză de-aia, o amintire,
pentru drăguțe ori pentru neveste...

STUDENTUL: Dumneata erai însurat?
Te-ai însurat la șaptesprezece ani?

UMBRA STRĂBUNICULUI: Păi cum!
Cum era s-o las pe Mărie singură? O
rămas, săraca, grea, de mi l-o pus
mare în brațe pe bunicu-tău, cînd m-am
întors acasă, după patru ani... „Hai,
Ioane, mi-o zis, învață-l, mă, să are
și să secere, nu să împuște oameni, ca
tine...” „Tu, proasto” — i-am răspuns,
că-mi era drag de ea, și-i ziceam
proasto, cum le ziceți voi acum *scumpo*
sau *scumpeteo*...

STUDENTUL: Dar de unde știi dumneata
cum le zicem noi acum?

UMBRA STRĂBUNICULUI: Păi, tu crezi
că pe sub pămînt nu se mai aude ni-
mic? Dacă se aude-n cer, cu sateliții,
s-aude și sub glie, cu rădăcinile. Că-s
multe și dese, de-aproape ne sufocăm
de păienjenişul lor. Sint ca niște an-
tene întoarse, nu ne mai dau pace cu
vorbele voastre de sus... Într-o zi, te-am
auzit și pe tine, cum izbeai cu firnă-
copu-n pămînt și vorbeai singur...

STUDENTUL (*uimit*): Eu? vorbeam
singur?

UMBRA STRĂBUNICULUI: Adică, nu
știi, da' tot ziceai: „Draga mea, scum-
pa mea, dacă-mi porți noroc, să-mi
scoți în cale urmele strămoșilor înde-
părtați...” Așa-i? De noi, cei mai apro-
piați, nu-i ziceai nimica...

STUDENTUL (*cu un efort de memorie*):
Așa-i, adevărat... Cred că mă iubea
pe-atunci și-mi purta noroc... Uite, cite
minunății am descoperit, ajutat de ea,
ajutat și de... (*Incepe să desfacă ranița.*)
Cred că și dumneata m-ai ajutat, dacă
zici că m-ai auzit...

UMBRA STRĂBUNICULUI: Eu, nu, c-am
avut alte treburi... Dar pe ea unde-ai
lăsat-o?

STUDENTUL: Acolo, pe șantier, la săpă-
turile noastre arheologice,, la...

UMBRA STRĂBUNICULUI: Atunci, mă
duc și eu să-i ajut... Să-i poarte și ei
cineva noroc... Te-ai *încredințat* cu ea?
Ori aveți chiar un copil?...

STUDENTUL (*sare ca ars*): Nu! Nu!
N-avem decît cioburile astea sfărîmate,
numai ele dacă ne mai unesc...

UMBRA STRĂBUNICULUI: Atunci, hai
să le punem la loc, uite, ca pe astea
din jur, să le facem rotunde și fru-
moase, cum or fost ele odată, să vă
unească, nu să vă despartă... Că eu și
capu' mi l-am tot lipit pe umeri, de
cite ori cădea, pe vremea cînd tată-tău
o ținea încă pe maică-ta și mă certa
mereu pentru poza aia din Războiu'
ăl mare...

STUDENTUL: De ce te certa?

UMBRA STRĂBUNICULUI: El era to-
varăș de-ăsta care venea prin sat cu
cotele, c-așa mi-o furat și nepoata...

STUDENTUL: Cum? A luat-o cu co-
tele?

UMBRA STRĂBUNICULUI: Nu știi cum
o luat-o, cū el venea prin sat c-o ma-

șină cit un tractor, era lînă și frumos, ea își termina pe-atunci liceauăle și spunea că-i place de el, că-i om cu scaun la cap. Numa' că se tot agăța de capu' meu...

STUDENTUL : Dar ce-avea, bunule, cu el ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : Nu știu ce avea, da' știu ce spunea : dă-o jos, moșule, că poza asta îți spurcă pereții... Te poți trezi și arestat pentru ea... De ce, măi băiete, că nu-i ziceam încă tovarășe, nici domnule, că era prea tînăr, de ce să mă aresteze, dacă am plătit-o cu solda mea de pe-un an întreg, și era s-o plătesc chiar cu viața, să vină ea singură la Mărie acasă, în locu' meu... Dă-o jos, repeta el, că prea semeni cu împăratu', care-o fost dușmanu' nostru, al românilor. Păi, o fost, ziceam eu, că și noi am fost dușmanii lui, nici n-o închis bine ochii, și i-am și desfăcut împărăția... Noi și alții... Dă jos poza, moșule, zicea, că prea semeni cu grozii și baronii, cu toți imperialiștii ăștia, cu toți dușmanii poporului. Păi, n-o dau, ziceam, că numa' calu' și uniformă-s de la ei, da' capu-i a' meu și pină trăiesc eu nu mi-l dau, că el m-o îndemnat să fac tot ce-am făcut...

STUDENTUL : Și ce-ai făcut ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : Cum ? Mai-că-ta nu ți-o povestit ce-am făcut eu, nici după ce s-o despărțit de prăpăditu' ăla ?

STUDENTUL : Nu, că n-am întrebat-o... Știi dumneata, în situații de-astea...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Atunci întreab-o, să-ți spună ea, să nu zici, băiete, că mă laud singur, cum zicea străbunică-ta... Acum, m-am împăcat și cu Mărie, nu ne mai sfădim niciodată... Că ne sfădeam, ca toți oamenii, din dragoste, din nimica toată... Ea mi-aduce acum vești de la țintirimu' ăl vechi, unde-ați îngropat-o, eu le-aduc de la ăl nou, pe unde am cunoscuti mai mulți, să nu spună satu' și oamenii că v-am uitat de tot, ca și cînd neamu' nostru nici n-ar fi fost pe lume...

STUDENTUL (cu mîndrie) : Bă a fost, bunule, și mai este încă ! Spune mama că e plin satul de neamurile noastre...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Da' tu nu le cunoști ? N-ai fost să le vezi ?

STUDENTUL (jenat) : Am fost, mai de mult... Acum, de cînd sînt student la istorie, mă duc, vară de vară, la săpături... Toamna mă duc și la cules de struguri...

UMBRA BUNICULUI : Unde ? Că doar viile noastre alea vechi nu mai sînt de mult... O rămas pustiu Dealu' Viilor, ca un cap de om pleșuv... N-o încădut

lată-tău, pe vremea aia, nici de ele... Le-o mutat în vale... Arde-l-ar focu', pe unde-o fi ! Mai trăiește ?

STUDENTUL : Nu știu... Adică, lasă... E o poveste prea incurcată, o infundătură în care nu vreau să te mai bag și pe dumneata, să creadă mama că... Știi, bunule, ea a suferit mult, pesemne că l-a iubit, altfel nu l-ar mai tot pomeni și-acum...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Așa-i cu dragostea. Dacă nu vine de la amindoi, și de la muiere și de la bărbat, dragostea-i ca drumu' ce duce la țintirim. Nu mai are nici o întorcere...

STUDENTUL : Tocmai de-aia nu vreau eu, bunule... Adică, lasă, ce să te mai incurc și pe dumneata cu gîndurile-nle... Dacă nu-s în stare să mi le descurec singur... Hai, mai bine, spune-mi ce-ai făcut după război ? !

UMBRA STRĂBUNICULUI : Păi, dacă asta vrei, asta-ți spui... Cînd s-o stricat frontu' și ne-am întors din Italia, am făcut o boacăna mare... Eu așa i-am zis, boacăna, da' alții i-or spus revoluție...

STUDENTUL : Nu-i totuna... Dacă ar fi s-o luăm după carte, distanța dintre ele-i ca de la pămînt la cer...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Da' eu cred : c-o fost și una și alta... Revoluția, pentru că i-am strîns pe cei scăpați de pe fronturi, sănătoși și schilozi laolaltă, și ne-am dus la curtea baronului, am slobozit vitele din grajduri și oile din ocoale, le-am dat drumu' slugilor, adică birșiilor, cum le zicea, le-am împărțit bucatele din hambare și slîcina afumată din pod, butoaiele din pivnițe și mierea din stupină, și le-am zis, ca Isus Hristos, luați, mîncăți, beți dintru acestea toți... Noroc că baronu' era la Peșta, avea acolo o drăguță, că altfel, cine știe... No, apoi asta s-o chemat revoluție, c-o' pus jîndarii cu pene de cocoș pe urmele noastre... Împărăția mai avea, în toamna aia, și cătane și jîndari... Da' le mirosea la toți a praf și pulbere...

STUDENTUL : Nu chiar la toți, că fuduli și fanatici... Dar, s-o lăsăm... Cu boacăna cum a fost ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : D'apoi cu boacăna o fost așa că ne-am uns cizmele și opincile cu untură de porc, de s-o' luat toți cîinii satului după noi, ba s-or mai strîns și din satele vecine, și-or început să urle. Așa că nu le-o venit prea greu jîndarilor să ne găsească...

STUDENTUL : Și ce v-au făcut ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : Ne-or făcut ce s-or priceput... Și, Doamne-Doamne, ce bine se mai pricepeau ei la bătăi, la judecăți și la temnițe... Cred că la astea nu i-o întrecut nîme'...

STUDENTUL : Din documente, așa reiese... Știi, bunule, eu am o adevărată pasiune pentru istoria Transilvaniei, pentru strămoșii cei mai depărtați, dar și pentru cei... iar ce-mi spui dumneata...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Ce-ți spui, e numa' adevăru' adevărat, că mie nu-mi stă frumos să mint. Așa că ne-or legat și ne-or pornit pe jos, să ne ducă și să ne judece la Sighii... D'apoi ne-or trecut ei mai întâi prin Petrifalău... Or crezul c-or da țărani unguri cu pietre în noi. Da' nici ei nu-l mai sufereau pe baron și s-or rugat de jindari să ne sloboadă, că ne cunosc și că sintem oameni amăriți, nu cumva să se întoarcă vremurile și-apoi... Da' jindarii i-or suduit și pe ei, cu sudălmii de-alea care încep dimineața și se termină la apus' soarelui... Noroc c-am trecut și prin Blaj, și-or aflat studenții, că ei, cum știi, tot de prin satele noastre erau strinși acolo, la școli. Auzeau repede tot ce se-ntimplă și prindeau din ochi orice mișcare... Ca pe vremea Revoluției de pe Cîmpia Libertății. Tocma cînd treceam pe lîngă țîntirimu' de la bisericuță, eu mi-am adus aminte că-i îngropat acolo și Axănte Sever, tribunu' lui Iancu, și-am început să-i cînt cîntarea... Că și pe front o cîntam, de cîte ori îmi era frică de moarte... O știi ?

STUDENTUL : Cu Iancu sint multe...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Da' cu Axănte e numa' asta... *(Începe să cînte, în timp ce strănepotul murmură după el.)*

*„Strigă Bărnuz din Sighii
Că Ardealu' nu-i pustii,
Strigă Iancu de la munte :
Nu te teme, măi Azănte,
Că și eu viu de la munte
Cu opt mii și nouă sute...”*

Și, după mine, or prins să cînte cu toții, așa cum ai cîntat tu acum, de s-or cătrănit rău jindarii și-or început să urle la noi, cu sudălmile alea lungi cu care i-or binecuvîntat și pe țărani lor din Petrifalău... No, cînd am băgat de seamă că trecem de Veza încolo și că ne îndreptăm către Pădurea Cărbunarilor, pe unde duce drumu' către Sighii, hop, mi-am zis, să știi că ăștia ne infundă în codru' să ne-mpuște !... Eu am început iar să cînt o cîntare pe care-o știam de la tata, că și el, ca și mine, o fost cătană opt ani în țîmăru' de la Sibiu...

STUDENTUL : Ce cîntare ? Dumneata, bunule, mereu spui cîte ceva ce n-am citit eu prin cărți... Ce n-am auzit nici de la mama... Dacă te cunoșteam mai de mult, dacă...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Să nu-ți pară rău, că-i o cîntare ce face omu' să plîngă... Mai bine să n-o știi... Să n-o auzi toată viața...

STUDENTUL : Cînt-o, că eu n-o să plîng... Sînt mai tare decît par... Nu te uita că...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Mai tare, mai tare, da' văz eu bine că tremuri tot... *(Se apropie, îi pune mina pe frunte.)*

STUDENTUL *(încearcă să se apere)* : N-am nimic, bunule ! M-au încins pozețele tale, de parcă mi-ai fi dat să mîninc jar... Ca lui Ducipal... Hai, cîntă, să mă fac bine... Vreau să plîng și să joc cu pietrele astea din jur, cu... da, și cu ea...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Dacă mă-nsotești și tu, cînt... Altfel, ba !

STUDENTUL : Bine, încerc... Hai, începe !
UMBRA STRĂBUNICULUI *(se așază lîngă strănepot, îl ia pe după umeri, îl bagă sub cojoc, par acum un singur trup urias)* :

*„Citu-i Sighiul de mare
Numa' două drumuri are,
Hei, hei, două drumuri și-o cărare...”*

STUDENTUL *(mai mult pentru sine, murmurînd)* : Cărarea morții...

UMBRA STRĂBUNICULUI *(îl aude, se intrerupe și ea)* : Ba, de data asta era, băiete, cărarea vieții... Că n-am ajuns bine la Pădurea Cărbunarilor, și numa' ce-am auzit strigînd : „Jos puștile, țîlharilor“, și-am văzut cum ies din codru, negri ca dracii, studenții de la Teologie...

STUDENTUL : Și jandarmii n-au tras ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : Nu, că s-or spăriat rău și-or rupt-o la fugă, de și-or pierdut toate penele și sudălmile lor puturoase... Au șters-o, ca primarii de pe vremea lui Șincai...

STUDENTUL *(uimit mereu de cunoștințele bătrînului)* : Dar de Gheorghe Șincai de unde mai știi ? Te joci cu mine de parcă aș fi un copil, nu...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Măi, băiete, tu dacă faci săpături după urmele celor de-acum două mii de ani, uiți de cei pe care i-o pomenit neamu' nostru înaintea ta ? Păi, cum să n-aud eu de Șincai, cel prigonit pentru dreptate. Dacă el o făcut prima școală din satu' nostru ? !... Dacă te-ai duce și-ai căuta în strana de la biserică, poate c-ai mai găsi acolo abecedarele lui...

STUDENTUL *(tremurînd chiar și sub cojoc)* : O să mă duc... O să le caut... Dar spune-mi, ce-a fost cu primarii ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : Asta o fost, că Șincai o chemat odată la casa lui din Blaj, acolo unde era pe vremuri Tîrgu' de bucate, pe toți învățăceii de pe Tîrnave, cu care întemeia școlile,

ca să-i mai imdrame și să-i mai lumi-neze, că erau încă toți tineri. Și-atunci, or prins de veste primarii din satele apropiate, care erau siliți să adune în fiecare an un număr mare de feciori și să-i trimeată câțane la împărăție, și ce s-or gândit ei, că dacă-i prind pe toți deodată în casa lui Șincai, și-i leagă cu funii, o să facă o ispravă bună... Numa' că primarii nu știau cât de iute era Șincai la mînie și că mai avea și-o sabie... Așa că, încercînd primarii să-i lege pe învățăcei, s-o auzit deodată glasul lui Șincai, bu-buind ca trăsnetu' : „Nu vă lăsați, feciori, că nația noastră are nevoie acum de lumină, nu de cîțane !” Și-or sărit învățăceii și i-or fugărit pe primari, ca teologii noștri pe jîndarii cu pene...

STUDENTUL (își razemă capul de pieptul bătrînului) : Spune, bunule, spune !...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Ce să-ți mai spui ? Că din cite-am trăit eu și din cite-am mai auzit pe sub pămînt...

STUDENTUL (poruncitor) : Spune !

UMBRA STRĂBUNICULUI : Păi, îți mai spui una și mă duc, c-o fi neliniștită bătrîna... Dacă mă caută și nu mă găsește... Auzi, numa' pe asta ți-o mai spui, cu teologii, cum ne-or dezlegat mîinile din funii și ne-or dus la *academia* lor, lingă mănăstire, între zidurile alea ca de cetate... Uite, acum văz că seamănă cu *țimăru'* ăsta, unde te-or închis pe tine...

STUDENTUL (încearcă să se apere) : Dar nu m-au închis, e mai mult așa o... adică eu singur... eu și minunățiile astea din jur, și *ea*, și...

UMBRA STRĂBUNICULUI (il strînge mai tare, sub cojoc, lingă el) : Orice-ar fi, ție să nu-ți fie frică !... Moartea îi iubește mai tare pe cei fricoși...

STUDENTUL : Las-o dracului de moarte, bunule, hai, spune mai departe ! Că eu, parcă văd, o să-mi trec și examenul de licență și pe cel de doctorat cu învățăturile dumitale...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Treaba ta ! Eu îți spui povești, nu învățături, așa că tu fă ce vrei cu ele, numa' una să n-o uiți...

STUDENTUL : Care ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : Pe aceea cu unirea noastră, a tuturor românilor... Că pentru ea ne-or înghețat și ni s-or aprins sufletele, ne-or murit și ne-or înviat inimile, de o mie de ori...

STUDENTUL : Așa se vorbește pe la voi, pe sub pămînt ? Ca din cărți ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : Ba, să-mi fie cu iertare, cărțile voastre ne fură nouă graiul și, citeodată, ni-l mai și strică...

STUDENTUL : Nu știu, lasă cărțile, hai, spune cum s-a terminat întîmplarea

cu teologii... Era în luna lui octombrie, ori noiembrie, 1918 ?

UMBRA STRĂBUNICULUI : La sfîrșitu' lui octombrie, că dimineața cădea bruma, ca răsufierea morților... Și după ce-am ajuns la *academia* lor, studenții ne-or spus : „Acum, gata cu boacănțele ! Ne facem cu toții soldați disciplinați...” „Eu, le-am spus, nu mai vreau, domnilor, mie unuia mi-o fost destul cu cătănia”... „Păi toema' la dumneata ne gîndeam, să preiei comanda, că ești mai tînăr, mai cu praxă, mai ars de gloanțe și de răni...” „Și ce să fac, dacă primesc ? Cu cine să mă bat ?” „Cu o mie de ani de suferințe...” Auzi, pare că suferințele ar fi fost soldați inamici, ascunși în tranșee, nu în cer !

STUDENTUL (pentru sine) : În tranșeele cerului, în tranșeele...

UMBRA STRĂBUNICULUI : „Uite, delegăm și pe unu' dintre noi, ne-or zis, vă duceți în sat, strîngeți oamenii și vă alegeți deputații, pentru Alba Iulia... Faceți *proces-verbal* și semnați hotărîrea cu mînă proprie...” „Și ce să scriem acolo ?” „Numa' ce-au strîngat bătrîinii noștri pe Cimpia Libertății : noi vrem să ne unim cu Țara !”...

STUDENTUL (foarte emoționat, tremură, se lipește mai tare de trupul bătrînului) : Documentul ăsta îl știu, bunule, l-am copiat la Muzeul Unirii din Alba Iulia, pentru *ea*... pentru... (*Ezită, se bilbiie.*)

UMBRA STRĂBUNICULUI : Care *ea* ?

STUDENTUL : Ți-am spus, o fată... o colegă de-a mea... și-a ales teza de licență... Uite, știu pe de rost ce scrie acolo... (*Se precipită, vorbește gîfîind.*)

„*Hotărîrea noastră : Obștea poporului român din comuna Zăpadia, din îndemnul propriu și fără nici o silă sau ademnire din vreo parte, dă la iveală dorința fierbinte, ce însufletește inima fiecărui român, și declară că voința sa nestrămutată este : Voim să fim alături, împreună cu teritoriile românești din Ardeal, Bănăt, Ungaria, și Maramureș, la Regatul României, sub stăpînirea majestății sale regelui Ferdinand I. În această hotărîre a noastră așternem tot ce au dorit strămoșii noștri, tot ce ne încălzește pe noi, cei de față, și tot ce va înălța pururea pe fiii și nepoții noștri. Așa să ne ajute Dumnezeu !*”

UMBRA STRĂBUNICULUI : Așa să v-ajute ! Că noi am semnat pentru voi... Știi lista numelor ?

STUDENTUL : Nu, am transcris-o, dar... memoria... mai ales acum...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Păi, uite, cam ăștia am fost : *a lu' Țîpar, a lu' Surel, a lu' Codrușu, a lu' Silvestru,*

a lu' Bourle, a lu' Liba, a lu' Naiba, a lu' Teiu, a lu' Slănină, a lu' Țapu, a lu' Tocană, a lu' Țilică, a lu' Riciu, a lu' Ionu lu' Toaderu lu' Văsălia lu'...

STUDENTUL : Ho, bunule, oprește-te !
Că ea, cind ajungea aici cu cititul numelor ori poreclelor astea, începea să ridă...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Care ea ?

STUDENTUL : Ți-am mai spus, prietena mea, colega mea care...

UMBRA STRĂBUNICULUI : O fi os de domn...

STUDENTUL : Ba nu, că bunicii și străbunicii ei...

UMBRA STRĂBUNICULUI : Vezi, băiete, ca să nu-i mai uite nici pe ei, și să nu mai ridă nici de numele lor, eu îți las ție cojocu' ăsta, că văz că ți-e cam frig... Cheam-o și pe ea, bag-o sub cojoc, să te încălzească, să te vindece, să...

STUDENTUL (*protestează*) : Dar eu nu sint bolnav ! Nu mi-e frig ! Am avut numai emoții pentru tot ce mi-ai povestit, pentru... Nu vreau s-o chem, dacă nu mă caută ea, dacă... Auzi, să știi, bunule, dacă... (*Fiindcă nu-i mai răspunde nimeni, își scutură capul, ca și cînd și-ar da seama ce i se întimplă.*) Te pomenești că Moș P.C.I. vinează și umbrele... Dar, cu străbunicul, cred că își află nașul... Parcă văd cum îl ademențe cu poveștile lui și cum îl atrage cu el sub pămînt... Iar pe acolo, printre morți, poate să mă caute mult și bine... (*Își dă curaj.*) Hehe, să fii dumneata sănătos, Moș P.C.I., pînă o să stai de vorbă cu marii incendiatori ai istoriei, cu adevărații jefuitori ai sufletelor și muzeelor, cu toți aceia care ne-au schingiuit moșii și strămoșii, prin temnițe și prin cazărțile astea împărătești, eu, bătrîne, o să fiu din nou liber, acolo, în munți, la șantierul nostru, cu ea și cu... Rînjești degeaba, acum nu mai mi-e frică nici de *Filozof*, necum de tine ! Ce ? O să vii pe sub pămînt pînă acolo ? Te privește, încearcă !... N-ai înțeles că străbunicu-meu aude prin toate rădăcinile ? Aude și-mi spune și mie... N-ai văzut cit de mult mă iubește, cite secrete mi-a împărtășit ? Ba mi-a lăsat și cojocul lui, fără să i-l cer... Păcat că nu m-am gîndit să-i fur cămașa... Cămașa lui de om fericit... Ei, da, aș fi mirosit puțin a pămînt, a sînge și a fum din tranșee, din *boa-cănele și revoluțiile lui*, cum le zicea, dar poate că așa, ca un bărbat lup-tător, m-ar fi iubit mai mult și ea, mi-ar fi cerut cămașa să mi-o spele... Acolo, în apa aia curată de munte... Ce zici, bunule, de ideea asta ? (*Ascultă. Nu răspunde nimeni.*) Dacă te-ai dus cumva să-l cauți pe Moș P.C.I.,

îți pierzi timpul, adică veșnicia, pentru nimica toată. Nu mai mi-e frică de el, auzi ? Iar dacă te înjură sau te jig-nește cu ceva, eu îl pocnesc, așa să știi... Oricum, bunule, dac-o întilnești și pe ea, trimite-o mai repede cu cămașa aia... (*Sună telefonul. Se apropie, ezită, nu ridică receptorul.*) Nu-ți răspund. Moș P.C.I., lasă că-l urmăresc eu singur pe bandit, că nici mie nu-mi convine... Dacă ridic receptorul, precis că-mi anunți ceva rău... Și nu vrei s-o lași nici pe ea să vină, cu cămașa aia...

COLEGA SINCERĂ (*apare din dosul unei stele funerare, îmbrăcată într-o rochiță vapoasă de vară, înaltă, cu ochelari, emoționată, aproape tremurînd*) : Eu am venit și nechemată... Nu ca...

STUDENTUL (*derutat de apariția acestei fete, face iar gestul reflex al miopului fără ochelari*) : Tu cine ești ? Unde l-ai alungat pe străbunicul ?

COLEGA SINCERĂ : Sint *Vestitoarea*, colega ta cea mai sinceră... Eu, frate dragă, nu alung decît duhurile rele, ispitele diavolului, singurătatea, bolile, suferința... (*Tremură.*)

STUDENTUL (*țipă*) : Dar eu sint sănătos ! N-am nici o ispită, nu mi-am vîndut sufletul diavolului, nu...

COLEGA SINCERĂ : Știu, știu totul despre tine... Nu-ți fie frică, nu tremura...

STUDENTUL : Nu tremur... Uite, am cojocul ăsta de la străbunicul meu... Dacă ți-e frig... dacă...

COLEGA SINCERĂ (*mirată, apropiindu-se mai tare de el*) : Ce cojoc ? Nu văd nimic... Ai năluciri...

STUDENTUL (*abia acum observă că ea poartă ochelari*) : Cleptomano ! Mi-ai furat ochelarii... Dă-mi-i înapoi !...

COLEGA SINCERĂ : Nu ți i-am furat, frate, dar ți-i dau cu plăcere... Tot ce-i al meu este și al tău... (*Își ia ochelarii și i-i pune lui pe nas.*) Hei, cum mă vezi prin ochelarii mei ?

STUDENTUL (*văzînd, în sfîrșit, normal*) : Foarte ciudat...

COLEGA SINCERĂ : Nu-nțeleg...

STUDENTUL : Misterioasă ca un spion...

COLEGA SINCERĂ : Al cui ?

STUDENTUL : Păi, dacă nu ești al mamei, ești al *Maimuței*...

COLEGA SINCERĂ (*mult mai calmă, deși lipsa ochelarilor o jenează evident*) : De ce al mamei ?

STUDENTUL : Fiindcă dragostea ei s-a transformat, incet-încet, în tiranie... Vrea să afle tot, chiar dacă nu-i mărturisesc nimic... Vrea să vadă și pe cine visez, nu numai pe cine întilnesc... Așa-i ?

COLEGA SINCERĂ : Nu, n-ai ghicit ! Nu m-a trimis maică-ta... Deși aș fi fost fericită...

- STUDENTUL : Atunci, *Maimuța*, colega noastră !..
- COLEGA SINCERĂ : Tocmai ea ? !
- STUDENTUL : Tocmai ! Fiindcă și asta a început să semene cu maică-mea... Vrea să mă vadă mai repede înșurat... Umblă cu vrăji, a trims-o aici pe...
- COLEGA SINCERĂ : Cu cine să te înșori ?
- STUDENTUL : Auzi, întrebare ! Nu cu maică-mea...
- COLEGA SINCERĂ : Adevărat, dar nici cu ea, cu *Maimuța*... Asta am venit să-ți vestesc : te vei însura cu mine !
- STUDENTUL (*stupefiat*) : Cu tine ?
- COLEGA SINCERĂ : Da, cu mine ! Mi-a apărut azi-noapte Duhul Sfânt și mi-a poruncit, frate, să fiu gata pentru uni-rea totală...
- STUDENTUL : Cu mine ? Acum ? Aici ? Sub ochii acestor pietre sfinte ?
- COLEGA SINCERĂ : Să nu așteptăm, frate, pină vom cădea în nenorociri, să cerem ajutorul Domnului din timp, nu cind răminem fără mâini, fără picioare...
- STUDENTUL : Tacă-ți gura, Casandro ! Eu credeam atunci, cînd s-au încins discuțiile noastre de la seminarul ideologic, că tu vrei doar să ne epatezi cu teoriile tale despre rolul lui Isus Christos în socialism...
- COLEGA SINCERĂ : Da, cred, frate, că de-atunci, de la seminarul acela, am început să te iubesc cu adevărat... Tu ai fost dispus la discuții, n-ai trecut direct, ca alții, la demascări... Și, uite, acum a venit porunca...
- STUDENTUL : Să te dăm afară din facultate ? Ei, află că n-o să fiu de acord !.. Dacă vrei să te torturezi singură, treaba ta ! Păcatul e însă altul. O asemenea rătăcire poate deveni o tortură colectivă. Nu știi cum să te salvăm de la pieire...
- COLEGA SINCERĂ : Cu porunca ome-nească, poți fi de acord, frate, că se iartă mai ușor în cer. Dar dacă te abați de la cea divină, o să te-apuce împărăția de o mie de ani printre...
- STUDENTUL : Termină, *Glosolalia* !
- COLEGA SINCERĂ : Cum mi-ai zis ?
- STUDENTUL : Cum îți zic toți colegii : *Glosolalia* sau *Vorbitoarea în limbi*... E adevărat că ai început să tremuri, să delirezi, să cazi pe jos, să bolborosești... Dacă-i așa, Pithya era mai nimic pe lângă tine !..
- COLEGA SINCERĂ : Se vede că n-ai vărsat lacrimi pe la porțile celor care nu-l cunosc pe Domnul...
- STUDENTUL (*sincer, melancolic*) : Am vărsat pe la alte porți, și, tot degeaba !..
- STUDENTUL (*excedat*) : Deocamdată, te văd, Casandro, te-aud, Casandro, chiar mult prea bine : „Amar și vai, amar și vai ! Ce se arată ? Să fie un năvod din Hades ?”
- COLEGA SINCERĂ (*mioapă, cu priviri de inspirat*) : Se populează iadul, frate, iar noi stăm cu mîinile în sîn, nu să-păm în via Domnului...
- STUDENTUL : Termină, *Glosolalia*, că, altfel, îl chem pe Moș P.C.I. ... Și, el nu-i dus la biserică... Îți va aplica și ție binecuvîntările sale... Nu vezi cum arăt eu ?..
- COLEGA SINCERĂ : Ca un mire, ca un pom gătit de nuntă... Iubitule, fratele meu rătăcit... (*Tremură, cade la picioarele lui.*) Salvează-te, pină nu se deschid gurile iadului, pină nu vine împărăția de o mie de ani ! Calcă-mă în picioare, să înviu odată cu tine ! Coboară-ți sfintele scule... (*Se tăvăleşte. se înscrie într-un ritm obscen.*)
- STUDENTUL : Satano ! Isterico ! Moș P.C.I. Moș P.C.I. !.. (*Bate cu pumnii în ușa, dar nu răspunde nimeni.*) Cînd nu te mai caută nimeni, nici dușmanii, atunci ești mort...
- FILOZOFUL (*apare în conul de lumină, familiar, ca la el acasă, îmbrăcat în salopetă de șantier arheologic, nebărbierit, plin de praf, cu părul cărunt, ca o flăcăvă albă*) : Pe tine te caută toată lumea, semn că n-ai nici un dușman...
- STUDENTUL (*prompt, cu mare emoție*) : Ba, am unul, și încă foarte puternic !..
- FILOZOFUL : Pe tine însuși !.. Fiindcă ești talentat, sensibil, rănit de săgeata tuturor întrebărilor...
- STUDENTUL : Nu asta vroiam să aflu de la dumneavoastră, tovarășe profesor, ci altceva, mult mai important pentru mine... O chestiune de viață și de moarte...
- FILOZOFUL : La vîrsta ta, și mie mi se păreau toate, pină și dragostea, o chestiune de viață și de moarte...
- STUDENTUL : Tocmai ! Tocmai asta vroiam să vă întreb, dacă e adevărat că...
- FILOZOFUL : Adevărul pe care-l cauți tu, băiete, este, cum ți-am spus și altădată, foarte relativ, fiindcă ține de viață... Numai pietrele astea, pe care le-am scos de sub pămînt, ne-ar putea vorbi ceva despre adevărul absolut, precum un vas sacru atins cîndva de buzele lui Zamolxe...

STUDENTUL : Nu asta voiam eu să vă întreb... Ci...

FILOZOFUL : Știu. Tu mi-ai pus întotdeauna mai multe întrebări decât toți colegii tăi la un loc. O să fii un mare istoric, chiar un filozof al istoriei, dacă vei reuși să-ți răspunzi, cel puțin la a zecea parte din aceste întrebări... Ca să te pot ajuta să urci, sau să cobori în tine însuși...

STUDENTUL : Sînt sătul de mine însumi... Eu doresc... În modul cel mai sincer doresc...

FILOZOFUL : Știu ce dorești. A reieșit atît de limpede din lucrarea ta la examenul de Istoria civilizației românești, din care am reținut cîteva fragmente pentru dosarele mele...

STUDENTUL : Cum ? Dumneavoastră faceți dosare ?

FILOZOFUL : Tot ce-mi place, decupez, așez în dosare... Altfel, memoria mă trădează din ce în ce mai des...

STUDENTUL : Dar ce nu vă place ? Ce faceți cu...

FILOZOFUL : Încerc să uit...

STUDENTUL : Atunci, uitați-o, vă rog, și pe ea...

FILOZOFUL : Nu, pe ea, această lucrare a dumitale despre sensul istoriei în muzeele de artă populară din Transilvania, nu pot s-o uit, chiar dac-aș vrea. Mai ales fragmentul acesta, în care te implci, devii spiridușul ce pune în mișcare un uriaș mecanism înșepenit... (Scoate dosarul de la subțioară, începe să caute.)

STUDENTUL (clipește des din gene, face eforturi de a se ține pe picioare) : Sper că depozitul ăsta de hirtii nu e tot pentru mine...

FILOZOFUL : Nu știi... Vreau, doar să-ți înfățișez gândiri și nuanțe noi în legătură cu temele cursurilor și seminariilor noastre, să te țin, cum se zice, la zi cu bibliografia națională și mondială...

STUDENTUL (obosit, sincer) : Dar sîntem în vacanță... Sîntem aici, în acest paradis arheologic, în care spiritul...

FILOZOFUL : Spiritul nu are și nici nu trebuie să-i acordăm vreodată vacanță... A, da, altceva este „răgazul filozofic”, clipa aceea de meditație asupra sensului ce se ascunde în lucruri, în evenimente, în conexiunile istoriei, în dialectica lor atît de brutală sau atît de rafinată...

STUDENTUL : Da, uneori mult prea rafinată, ca să nu-i zic chiar perfidă... Mai ales cînd atinge chestiuni intime, personale...

FILOZOFUL (ca și cînd ar vorbi statuii unui împărat roman, în fața căruia răsfoiește filele din dosar) : Deci,

această pricepere a ta de a-ți crea „răgazul filozofic”, chiar și în timpul unei lucrări obligatorii, ca să nu zic de rutină, ți-am prețuit-o din nou. Ascultă : „Din punctul meu de vedere, muzeele noastre sintetizează, dau dimensiuni umane și cosmice *terrei-mater*, pămîntului nostru făuritor de civilizație milenară, deci unei evoluții în timp, unei continuități fără hiatusuri, unei dăinuiri în eternitate...”

STUDENTUL (la început curios, atent la accentele profesorului, apoi detașat, indiferent, pentru sine) : Asta, cu eternitatea, i-ar fi plăcut și *Glosolaliei*... Păcat că, în problema continuității fără hiatusuri, nu i-am putut satisface poruncile... Tocmai fiindcă e neună, m-aș fi răzburat pe... da, pe *Maimuța* și pe... pe el, pe *Filozoful* acesta care a ajuns să...

FILOZOFUL (fără să audă murmurul Studentului, mereu cu sensibilitate și convingere) : „...Argumentele cu care operează istoricii pentru a descrie acest proces, argumente provenind din lucrarea arheologiei, a culegerilor de manuscrise, a cărților tipărite, a literaturii populare, deci și a celei orale, inclusiv a legendelor, metodă foarte modernă...”

STUDENTUL (ca și cînd ar fi vorba de textul altcuiva) : Atunci, dacă e modernă, de ce ne-o contestă unii istorici ?

FILOZOFUL : Tu mă întrebi pe mine ? Adică, da, o să discutăm mai tîrziu, ca și chestiunea miturilor, care știu că te preocupă...

STUDENTUL : Miturile și mitomanii...

FILOZOFUL (il neglijează) : Deci, „...aceste argumente sînt completate de imaginile vie, emoționante, greu de uitat, care fac dintr-o simplă *preumblare*...” (Se întrerupe.) Auzi cum se trădează ardeleanul din tine, *preumblare* în loc de *plimbare*...

STUDENTUL : Știți, maică-mea... întreaga noastră familie... Chiar și ea...

FILOZOFUL : Știu totul, chiar și povestea cu taică-tău...

STUDENTUL (sensibil la această precizare) : Eu n-o știu... Adică, n-o știu pînă la capăt... Mai trăiește ? M-a întrebat de el și...

FILOZOFUL : Da, mai trăiește... Și nu tocmai rău... E un fel de Moș P.C.I. pe la un gostat...

STUDENTUL : Dar tata parcă avea și școală, avea și...

FILOZOFUL : Tot ce aveam, are și acum...
STUDENTUL : Afară de familie și de onoare... Dar, chestiunea asta cu onoarea, cum...

FILOZOFUL : Da, văd că sînt multe chestiuni care ne îndepărtează de la ceea ce doream eu să... Unde ne-am oprit ?

STUDENTUL (*ironic*) : La „preumblare“...

FILOZOFUL : Da, voiam să zic doar că-mi place acest cvasiarhism, cu o încărcătură electrică diferită de... În sfîrșit, cînd o să vorbim despre teoria miturilor a lui Blaga, o s-ajungem și la electricitatea cuvintelor, care...

STUDENTUL (*din nou participativ*) : Ne-ați spus o dată că l-ați cunoscut bine pe Blaga... Aș dori să... El așeza dragostea înaintea miturilor, ca pe un izvor sacru...

FILOZOFUL : Așteaptă, ți-am promis că vom reveni !... Acum, ascultă mai departe textul unui elev nu de-al meu, ci de-al lui, de-al neîntrecutului filozof...

STUDENTUL : Fără dumneavoastră, n-am fi înțeles nimic din... Știți, ne-ați povestit o dată, pe șantier, despre exaltarea lui din zilele cînd aflase că s-a descoperit prima cărămidă cu o inscripție dacică : „DECEBALUS PER SCORILO“... Tocmai pe locurile unde săpam și noi...

FILOZOFUL : Da, el trăia Patria pînă la intimitatea cu pietrele, cu inscripțiile, cu fiecare literă. Dar, vom reveni, ți-am promis... Ascultă :care fac așadar, dintr-o simplă *preumblare* prin aceste muzee închise între ziduri, ori respirînd în aer liber, un act de meditație, deci conștient, educativ, în sens superior, adică existențial...”

STUDENTUL : Un coleg mi-a reproșat că termenul acesta ar avea iz idealist, că folosirea lui...

FILOZOFUL : Dar l-a folosit și Marx, mai ales în tinerețe ! Hai să mergem mai departe, că tocmai acum vine fragmentul cel mai frumos, dar și cel mai precis... Vorbesc din punct de vedere istoric... (*Studentul, obosit, adoarme în picioare.*) Așadar : „Ți se pare” că ai în față tocmai clipa aceea ciudată, în care ceasornicul timpului a încremenit și te aștepți ca, atingîndu-i pendulul cu mîna, să înceapă totul a misca : fetele, care duc «cununa» grîului de mii de ani, să și-o pună pe frunte : rîșnițele de piatră, morile de apă și cele de vînt, să machine taina grăunțelor : teascurile, să stoarcă uleiul sorii soarelui și vinurile tinere, de viață lungă : alambicurile, să distileze sucurile răbdătorului pămînt ; năvoadele și undițele, să smulgă peștii din apele adînci de șes,

ori iuți, ca lumina de munte : în șistarele de lemn, să gîlgăie ploile laptelei...”

STUDENTUL (*ca prin vis*) : Mi-e sete, îmi singerează buzele, îmi...

FILOZOFUL (*se întrerupe*) : Ai zis ceva ? Ce nu-ți place ?

STUDENTUL (*se trezește*) : Lăsați... Acum și aici, îmi place totul, afară de... Dar lăsați... o să...

FILOZOFUL : Nu las nimic, știu eu bine că ești prea modest, și asta, dragul meu, îți strică... *More maiorum*... După obiceiul strămoșilor... Ascultă mai departe : „...șindrila de lemn și olanele de țiglă, să acopere neliniștea caselor ; războaiele de țesut și arniciul cusăturilor, să îmbrace în culori nimerite vârstele omului...”

STUDENTUL (*parcă aiurînd*) : Mai ales vîrsta *Maimuței*, să nu umble cu fundul gol după... Nerușinata, nu-mi mai dă nici un semn, nu...

FILOZOFUL : Ai zis ceva ? Eu știam că pereții aștia vechi, ce-au ascultat atîtea suflete înăbușite, au urechi de auzit, nu gură de vorbit... Chiar n-ai zis nimic ? Nu ? (*El neagă din cap.*) Atunci, fiindcă mi s-a năzărit mie, ascultă : „...firul tors din caierul de in, de cînepă sau de lînă, să nu se mai termine niciodată și să nu semene cu firul Parcelor...”

STUDENTUL (*murmură pentru el*) : Al meu cred că e pe terminate... M-a blestemat *Glosolalia*... „Amar și vai, amar și vai ! Ce se arată ?”... Unde ești, bunule ? ! Ziceai că-mi lași mie cojocul, ziceai... Adevărat, și eu ți-am promis... Nu mi-e frică de nimeni, așa să știi !...

FILOZOFUL (*nu-l mai aude, citește mai tare și mai repede*) : „...roata olarului, să înflorească ulcele și blide, spre bucuria celor flămînzi și-a tuturor copiilor lumii ; șteampurile Apusenilor, să *zdrumice* minereul de aur pentru inelele logodnei...”

STUDENTUL (*murmurat, stins*) : Dragostea trebuie să vină de la amîndoi, nu așa ziceai, bunule ? Dragostea fără încredere și fără credință reciprocă este ca o împerechere între moluște... Dacă *ea* m-ar iubi... Dacă mi-ar aduce mai repede cămașa aceea...

FILOZOFUL : „...penelul iconarilor, să ni-l zugrăvească pe Sfîntul Gheorghe ucigînd balaurul...”

STUDENTUL (*privind spre Filozof, insinuant*) : Balaurul perfidiei... al duplicității... (*Filozoful nu-l aude sau nu vrea să-i dea atenție.*) *Qui tacet, consentive*...

FILOZOFUL : „...dălțile și securile, să cioplească porți și stilpi, temelii și grinzi caselor noastre din tot rotundul

lării); cumpenele, să coboare în răcoarea fintinilor, și lopata de lemn, să scoată piinea din cuptoarele jăruite de miinile mamei...“

STUDENTUL (tremurind) : Acum, dac-ai fi și tu, într-adevăr, mai grijulie, mamă, dacă... Nu... să știi că-s sănătos, mie nu mi-e teamă de...

FILOZOFUL : „...sfintele miini care au pus și vor pune totdeauna în mișcare mecanismul uriaș al vieții, al civilizației, al istoriei noastre prea des înșingerată și totdeauna pilduitoare...“ (*Se oprește. Respiră. Se uită insistent la student.*) Bravo, băiete ! Să știi că asta e proba cea mai grea pentru oricine scrie : să se suporte citit de alții, cu voce tare, pină la capăt...

STUDENTUL (foarte sincer) : Dar eu nu m-am suportat și nu mă suport...

FILOZOFUL : Oricum, viziunea ta atât de dinamică și constructivismul tău filozofic...

STUDENTUL : Filozof sînteți dumneavoastră, nu eu ! Așa vă spun toți, chiar și ea... Adică...

FILOZOFUL (emoționat, îl întrerupe) : Îmi spuneți degeaba, fiindcă singura mea filozofie este, uite-o, asta... (*Arată cu mîna obiectele din laborator. Studentul parcă acum le-ar vedea prima oară.*) Da. să refac din fragmente dispartate chipul celor dispăruți, fizionomia unor epoci... Da, asta e toată filozofia mea, de a înțelege mai bine filozofia tuturor, adică istoria, deci omul omul individual și cel colectiv...

STUDENTUL (cutezător și gelos) : Din câte văd, mai ales pe cel individual... Oamenii nu sînt statui, mai ales ea... Adică, dacă aș sta să mă gîndesc și la alții colegi de-ai mei...

FILOZOFUL (alertat) : Ce-i cu ei ? Sînt cumva nemulțumiți ? I-am supărat cu ceva ?

STUDENTUL : Da, mai ales pe unii... (*Observînd nedumerirea de pe fața Filozofului.*) Numai pe unii, fiindcă nu le dați mură-n gură, fiindcă citați prea multe izvoare...

FILOZOFUL (se liniștește) : Fără izvoare, dragul meu, fluviul mare al istoriei ar secătui, ar rămîne cu albiile goale... Acum, după ce s-au formulat toate ideile, după ce s-au confruntat toate sistemele, cred că misiunea unui dascăl de vîrsta mea este să deslușească bine fragmentele, să selecteze bine textele, să...

STUDENTUL : Noroc că faceți și nu faceți ceea ce ziceți... În ce privește descoperirea și restaurarea acestor minunății ale veacurilor, da, aici procedați obiectiv, ca un chirurg... În schimb, selecția și înălțuirea textelor o faceți după o fi-

lozofie personală, deci, cum ar zice Collega teatrală, dumneavoastră nu sînteți, în nici un caz, un plagiator obiectiv... Sînteți...

FILOZOFUL : Da, recunosc, sînt unul subiectiv, un istoric influențat de arheolog, pun în față oamenii mari, spiritele alese, pe cei care complică istoria, nu pe cei care o simplifică... o sărăcesc... o videază de idei și evenimente... Deși nu toate evenimentele pornesc de la idei, sau generează idei... Numai revoluțiile adevărate răscolesc straturile adinci ale ființei umane, ca uraganul, oceanele... Așa cum v-am explicat, sau, în fine, am încercat să vă explic de atîtea ori, revoluția noastră socialistă... Dar, hai să nu mă repet, să nu mă las furat de vorbe mari, hai să revenim la fapte... Ți-am promis...

STUDENTUL (tot mai nerăbdător) : Da, mi-ați promis cam multe... Și acum, și la seminarul... Dacă mi-ați mai promite una singură, și anume că...

FILOZOFUL : Nu-ți mai promit nimic, pină nu-mi plătesc, cel puțin în parte, datoriile de pină acum ! Cu ce să încep ?

STUDENTUL : Păi, ziceați că relația dintre dragoste și mituri la Lucian Blaga...

FILOZOFUL : Da, pe Blaga îl cunoscusem ca student, la Cluj, ne preda filozofia culturii... Iși citea monoton cursurile, nu avea nimic spectaculos în el... Dar nu pentru asta l-au dat afară de la catedră, în 1948, înlocuindu-l cu un june ucenic de-al său, care încă mai învăța românește... În sfîrșit, nu despre asta voiam să-ți spun...

STUDENTUL : Ba da ! Aș vrea să știu totul... Noi nu eram încă născuți pe-atunci, noi...

FILOZOFUL : Lasă, că într-o bună zi, cînd o să plec de la catedră...

STUDENTUL (speriat) : De ce să plecați ? Unde ? Colegii mei... eu... ea... totii, adică, să știți... Cred că și relicvele, și statuile acestea... (*Face semn cu mîna, parcă, de data asta. Filozoful le-ar vedea și el pentru prima oară.*)

FILOZOFUL : Vreau să-mi scriu memoriile... Am trăit o epocă unică, am cunoscut atîția oameni deosebiți, mari și mici, am descoperit, ajutat de voi, studenții, toate pietrele astea...

STUDENTUL : Dar despre ele se scriu studii, nu amintiri !

FILOZOFUL : Și studii, și amintiri... Sînt multe pietre mai vii decît oamenii... Dar Blaga, înfrățiți acum cu ele, era, în ochii noștri, nu o piatră, nu un monument, ci un munte întreg, un fel

de Kogaion, Olimpul dacilor, plin de legende și de mistere... Poate tocmai de-aceea am avut o deziluzie cumplită, în primăvara lui '53, când l-am vizitat în biroul său de la Biblioteca Universitară din Cluj, care-l tolera, cum ziceam noi, cu generozitate. Uita-se că era ora prinzului, când oame-nii mai trebuie să și mănince. Cred că deziluzia mea de-a nu mă afla în fața unui Sfinx m-a trădat prea repede, iar el, care era o fire pe cât de uranică pe atât de atentă la cele mai mici amănunte pămîntești, m-a întrebat, aproape bilbiindu-se: „Colega, așa ne zicea, încă de studenți, *colega*, dumneata ai mincat de prînz?” „Da, domnule profesor, am mințit eu, desigur...” „Uite, fiindcă ești tînăr, vreau să-ți dau un sfat... Întotdeauna, la prînz, după mîncare, să stai întins pe spate o jumătate de oră, cu ochii închiși, și să nu te gîndești la nimic... Așa ca și cînd nici n-ai exista!” „Auzi, a repetat formula asta: „ca și cînd nici n-ai exista!”...”

STUDENTUL (*prins de povestire*): „Ca și cînd nici n-ai exista...” Dar eu prea exist!... Cînd închid ochii, încep să văd, ca străbunicul meu, pe sub pămînt... Pînă și de-acolo mă gîndesc la *ea*, numai la *ea*, adică...”

FILOZOFUL: Ce-ai zis? Străbunicul tău? Pe sub pămînt? (*Se apropie, îi ia mîna, îi pipăie obraji și fruntea.*)

STUDENTUL (*derutat*): Da, străbunicul meu mi-a povestit foarte multe... El, știți, a fost un om dintr-o bucată, un luptător, nu ca mine...

FILOZOFUL (*îngrijorat de febra constatată, vrea să-l incurajeze*): Dar și tu ești un luptător... Pe cîmpul ideilor, unde, uneori, e mai greu decît pe cîmpul de bătaie. Toate întrebările tale tîn de un spirit militant, de descendentul unui Ardeal de suferințe și lupte...

STUDENTUL (*fremătînd*): Ce întrebări? Eu pun prea multe, recunosc, prea...

FILOZOFUL: Dacă le-ai uitat tu, să îți le amintesc eu... Dar, hai să le luăm într-o anumită ordine, pe cele clare, precise... La celelalte, te mai gîndești și tu, mă mai gîndesc și eu... Da? M-ai întrebat, într-o zi, de ce sintem noi mereu atacați de unele cercuri și publicații revizioniste din Apus în legătură cu Transilvania. Ce vor toți domnii ăștia de la noi? Si pînă cînd trebuie să ne păstrăm calmul, să nu le răspundem pe același ton? Este? M-ai întrebat?

STUDENTUL: Da, și colegii, și străbunicu-meu... Toți întreabă... toți... și *ea*... Cînd nu se joacă, și *ea*...

FILOZOFUL: Atunci, să le arăți tuturor (*soapte din dosar*) filele astea scrise de

un mare istoric român, în 1936, și publicate la New York... (*I le întinde.*) Omul fusese închis de multe ori în temnițele de la Vaș și Seghedin, cunoștea foarte bine metodele folosite nu numai de Horthy, marele amiral pe uscat, ci și de predecesorii săi întru megalomanie...

STUDENTUL (*foarte jenat, se freacă iar la ochi*): Eu, fără ochelari... Vă rog, citiți-le dumneavoastră...

FILOZOFUL (*ride*): Uite, îți dau ochelarii mei. Hai, citește, să te mai încălzești... Aici, în laboratorul nostru...

STUDENTUL (*ia ochelarii, apucă și filele, cu mîna tremurînd, începe să citească, apoi se oprește și repetă, mai mult pentru sine*): *Glosolalia, Glosolalia... Limba Apusului... Aici, însă, nu mai e vorba de logica morților, ci...*

FILOZOFUL (*nedumerit*): Ce zici?

STUDENTUL (*surprins, dar abil*): Nimic, tovarășe profesor. Cînd a fost scris articolul?

FILOZOFUL: Ți-am spus că în 1936!

STUDENTUL: Dacă e adevărat și nu mă împingeți spre „actualizări” forțate, care mie nu-mi plac... (*Filozoful se încrunță.*) Da, scuzați-mă, citesc... „Astfel, serbările organizate nu tocmai de mult în amintirea lui Emeric, fiul celui dintîi rege al Ungariei...” (*Se oprește din nou și începe să ridă.*)

FILOZOFUL: Ce-i cu tine? Ți-e rău?

STUDENTUL (*precipitat*): Nu, dar așa-l cheamă, adică numai pe unul dintre nume. Emeric, și pe fiul *Colegii* noastre teatrale, da, o știți dumneavoastră, cea căsătorită cu colegul nostru șvabosecui, *Baronul*, cum îi zicem noi în glumă. Și pe el îl știți, cum să nu-l știți? Cel inteligent și simpatic, care primește reviste de la rudele sale din...

FILOZOFUL: Hai, citește mai departe, că, altfel, dacă insiști cu detalii de-astea, ar părea că vrei să-l pîrăști...

STUDENTUL (*foarte franc*): Dar citesc și eu revistele, tovarășe profesor! De aceea am și fost uneori indignați, și eu și „baronul”, chiar și *ea*... Da, și *Colega* teatrală, care ține la el, nu ca... Da, desigur, de aceea v-am și pus întrebările... Dumneavoastră n-ați citit revistele?

FILOZOFUL (*la fel de franc*): Nu, fiindcă nu mi le-ați dat... Așa sînteți voi, delicați, m-ați uitat, ați vrut să mă scutiți de emoții, să mă cruțați... Probabil că-mi cunoașteți și voi biografia...

STUDENTUL (*incurcat*): Nu... Adică, ceva din prezent... Eu... Dar n-aș vrea să umblu cu bănuiele... Eu... *Ea*... Știți...

FILOZOFUL : *Dubito, ergo cogito!* Cînd nu ne mai indoim de nimic...

STUDENTUL : Dar noi nu ne indoim niciodată de probitatea dumneavoastră profesională, de...

FILOZOFUL : Nu există, tinere, două feluri de probităţi, una profesională şi una de-acasă, cum s-ar zice, intimă, de toate zilele... Dar, în sfîrşit, treaba voastră, credeţi ce vreţi despre mine, însă de un singur lucru rog să nu vă îndoiiţi : că am învăţat ceva de la istorie pe propria mea piele !... Încă din copilărie şi adolescenţă...

STUDENTUL (*trist, neliniştit*) : Cum ? Aţi fost...

FILOZOFUL : Da, am fost închis împreună cu părinţii, mai întîi în casa noastră din Tîrgul Lăpuşului. Era în primele zile după Dictatul de la Viena...

STUDENTUL (*automat*) : 30 august 1940... Cînd...

FILOZOFUL : Cînd mă mir şi azi cum am scăpat cu viaţă... Baronul din ţinutul nostru, că era un baron adevărat, nu ca simpaticul vostru coleg, care ştiu că se trage din oameni săraci, ca şi mine, baronul nostru, zic, a dat ordin să... (*Se îngălbeneşte.*) Mai bine să nu-mi aduc aminte... Parcă el ar fi fost autorul acelor odioase broşuri imbibate de teorii rasiste, de fraze imunde, care aţîtau la ură şi atrocităţi... „Vom face inofensivi pe viitorii Horia şi Cloşca”. Aşa scriau... Aşa porunci le dădeau *leventilor*, uitînd toate lecţiile trecutului. Cred că baronul ăla, sau altii ca el, îi inspiră şi pe cei de la revistele voastre...

STUDENTUL (*alertat*) : Dar nu sint ale noastre, tovarăşe profesor ! Numai *Baronul* e-al nostru, dar e coleg bun şi prieten cinstit, vă asigur eu... Ştiţi că în anul nostru mai avem şi alţi colegi maghiari, germani şi evrei... Avem şi un sîrb, că Transilvania a fost totdeauna o mamă grijulie... Sint băieţi cinstiţi, sint...

FILOZOFUL : Tu vrei să mă convingi de ceea ce v-am învăţat eu ?... Fără cînte, dragul meu, istoria devine o junglă... Fără devotament faţă de pămîntul care te-a născut şi te hrăneşte...

STUDENTUL : Da, să ştiţi că *Baronul* a şi ars revistele alea. Zicea că să nu le citească şi Pompiliu Emeric... Aşa-l cheamă pe pruncul lor, cum v-am mai spus, după numele celor doi bunici, adică un român şi un şvabo-secui...

FILOZOFUL : Bine... Pînă o s-ajungă Pompiliu Emeric să înveţe alfabetul, sper să-i alunge istoria pe toţi grofii şi baronii aştia fugiţi de la noi, din Transilvania, şi aciuai prin cotloanele tolerante, da, da, mult prea tolerante,

ale unui Apus din ce în ce mai ros de patimi şi de intrigi, de pofta aţîţării şi autodistrugerii... Că aştia, bătrînii cu măsele stricate, dar cu pofte de lupi tineri, căpeteniile iredentismului, cînd aud de socialism, mai ales de cel din România, parcă aud de dracu'...

STUDENTUL : Vorba dumneavoastră de la seminar : lor le-am fi fost dragi numai dacă rămîneau pe veci slugi preaplecate, naţie tolerată în ţara ei... Dar noi le-am făcut în ciudă... Adică am făcut o dreptate istorică... Noi, tinerii, n-o să mai admitem niciodată ca reacţiunea...

FILOZOFUL (*glumind*) : Ca să fiu sincer, eu cred că *Baronul* vostru a dat foc acelor fiţuici, inveninate precum cămaşa lui Nessus, da, da, tinere, cămaşa care le-ar putea arde, într-o bună zi, în spate, le-a dat foc, zic, mai degrabă de frica sau de dragul nevestei, *Colega* voastră *teatrală*, parcă aşa-i ziceţi, nu ?

STUDENTUL : Dar ea este...

FILOZOFUL : Da, nu spuneţi voi că ea are daruri scriitoriceşti ?... Şi, dacă le are, s-ar fi putut apuca să răspundă ălora din Apus, în stilul ei specific, şi-atunci, cine ştie, mai ieşea vreo polemică, vreun conflict diplomatic... Glumesc, fireşte... Dar un răspuns calm şi înţelept văd că le-au dat inimile şi conştiinţele voastre. Pentru mine, asta e esenţialul ! Totuşi, ca să respectăm adevărul istoric, hai, citeşte mai departe vechile răspunsuri ale istoricului român, tocmai fiindcă ele privesc o chestiune închisă, clasată de istorie...

STUDENTUL (*respiră mai uşurat*) : „...serbările organizate în amintirea lui Emeric, fiul celui dintîi rege al Ungariei, luaseră proporţii neobişnuite, transformîndu-se în adevărate demonstraţiuni politice — prea puţin degheţate — la cari nu a pregetat a-şi trimite un reprezentant şi Sfîntul Părinte de la Roma...”

FILOZOFUL (*nu se poate abţine*) : Pe-atunci, papa călătorea foarte rar... N-avea nici o maşină blindată...

STUDENTUL (*îl completează*) : Curios, deşi lumea se afla în plin fascism, nu existau atîţia terorişti...

FILOZOFUL : Contradicţii aparente... De fapt, terorismul merge mină în mină cu fascismul, se generează reciproc... Hai, citeşte, că eu mai am să-ţi răspund încă la atîtea întrebări !

STUDENTUL : Citiţi *glumind* dumneavoastră, ca să-mi intre mie mai bine în cap... Nu pot face fişe, fiindcă... (*li dă ochelarii.*)

FILOZOFUL : Lasă, că-ţi cedez ţie toate extrasele astea... Nu ţi-am spus că ăsta

e dosarul tău ? (Ia hîrtille și ochelarii de la Student.) Deci : „...delegatul papal, cardinalul Aloisio Sincero, om de 61 de ani, și-a luat osteneala să învețe limba maghiară, ceea ce a contribuit să-i creeze o atmosferă deosebit de prielnică în cercurile magnaților și prelaților...”

STUDENTUL (pentru el) : Ce-ar fi făcut străbunicu-meu la un banchet ca ăla ? ! Dar, uite, acum m-a uitat și pe mine, nu mi-a trimis, prin ea, cămașa aceea... Prin ea, care...

FILOZOFUL (nu-l aude, continuă explicit) : „Nepuțind rezista sugestiilor de hipertrofie egocentrică a faimoșilor săi amfitrioni, cardinalul Sincero a lunecat și el pe povîrnișul declarațiilor răsunătoare, însușindu-și afirmațiunile care apar într-o lumină îndepărtată de aceea a adevărului istoric...”

STUDENTUL (tot pentru el) : Cînd papa doarme, cardinalii lucrează... De-aceea, probabil, s-a scris că, multă vreme, și mai ales în anumite momente istorice complicate, ei alegeau numai papi bătrîni, de la șaptezeci în sus... (Cu voce tare.) Cînd ziceați că a fost scris articolul ?

FILOZOFUL (profesor autoritar) : Termină cu insinuările ! Ia hîrtille astea și studiază-le atent ! Datele și faptele exacte vorbesc mai convingător decît orice interpretare... De aceea, avînd de partea noastră adevărul și dreptatea istoriei, ne putem permite să fim calmi și obiectivi, să citim documentele sine ira et studio, cum zicea Tacit...

STUDENTUL : Dar nu fără preocupare și neliniște... Mai ales eu, fiindcă...

FILOZOFUL : Mai ales tu ar trebui să-ți îndrepti privirile spre orizonturile viitorului. Și fiindcă acest viitor trebuie scutit de tragicele erori ale trecutului, pentru ca istoria să nu se repete în ceea ce-a avut abominabil, să nu alunece din nou în brațele fascismului, uite, îți împrumut iar ochelarii și hîrtille, să citești un alt fragment, dintr-un articol scris în 1935, de același istoric...

STUDENTUL (primește ochelarii și textul) : Nu v-am întrebat numele lui, fiindcă îl bănuiesc...

FILOZOFUL : În istorie, nu merge cu bănuieli... Cine-i ?

STUDENTUL : Păi, dumneavoastră...

FILOZOFUL : Mi-ar fi plăcut, ca elev, să public asemenea studii... Dar, vai, nefiind eu acela, trebuie să mă resemnez acum doar la rolul de cititor. Mai tîrziu, cînd le-aș fi scris, cînd le-aș fi putut scrie bine, argumentat, nu se mai „purta”. Hai, nu mai întreba de ce, că lungim prea mult vorba... Citește ! (Sună telefonul.)

STUDENTUL (speriat) : Nu răspundeți, că e Moș P.C.I... Urmărește un bandit, care...

FILOZOFUL (deconcertat) : Cine ? Ce „Moș” ? Pe vremea mea, numai Petruche Lupu de la Maglavit „convorbea” cu „Moșul”... Extazuri mistice... (Telefonul sună în continuare.) Hai, răspunde ! Ce, ți-e frică de el ?

STUDENTUL (incurcat) : Mă tem să nu fie ea, să nu ne afle împreună aici, să creadă că...

FILOZOFUL (glumind) : Moartea nu caută pe nimeni la telefon, așa că... (Ridică receptorul.) Alo... alo... (Nu răspunde nimeni.) Alo... alo... (Renunță.)

STUDENTUL : Vedeți, e ceva necurat la mijloc... Dacă nu e ea, e Moș P.C.I...

Și dacă vine el, cu pumnul lui de fier...

FILOZOFUL (incepe să ridă) : Aș vrea să trăiesc s-o mai văd și pe asta !... Să lupt cu statuia unui împărat roman, căruia studenții mei îi zic „Moșul”...

STUDENTUL : E o confuzie... Să știți că... Se pun foarte multe întrebări în legătură cu...

FILOZOFUL : Hai, să ne întoarcem la oile noastre ! Citește !

STUDENTUL : Citesc... Dar de întrebare tot o să vă întreb, dacă nu azi, în altă zi... Dacă ea... dacă...

FILOZOFUL : Ești prea dubitativ și problematic ! „Dacă... dacă...” Hai, citește mai repede, ca să-ți pot răspunde apoi la întrebarea despre relația dintre democrație și tiranie !... Teoria filozofului grec...

STUDENTUL : Dar eu aș prefera să-mi vorbiți mai întîi despre relația dintre dragoste și mituri... Aș vrea să știu sincer dacă...

FILOZOFUL : Foarte sincer, despre dragoste vom vorbi la urmă de tot... fiind chestiunea cea mai delicată... Acum sîntem, încă, la capitolul politic al existenței noastre colective. Și, ca să putem porni, chiar ca indivizi, nu numai ca popoare, de la ceea ce ne unește, nu de la ceea ce ne dezbină sau ne poate dezbină...

STUDENTUL : Dar politica fără dragoste este cu un cap fără trup... Fără dragoste... cred că...

FILOZOFUL : De acord ! De aceea ți-am promis că la urmă ne vom ocupa numai de ea... Hai, citește... Mă grăbesc... Hai, că noi, ca ardeleni, am avea prea multe de spus, despre istorie, despre toate implicațiile ei... Și, uite, timpul ne alungă din urmă pe amîndoi... Se face noapte, și zidurile astea sînt îmbibate de duhurile strămoșilor, cătanele împăraților, toți revoltații și schinguiții...

STUDENTUL : Lăsați-i, că eu mă împac bine cu toți... M-au cercetat, pe rînd, în afară de ea...

FILOZOFUL : Care ea ? Că mesteci mereu silaba asta ca pe-o bomboană de gumă...

STUDENTUL (intrebare pe care o aștepta de mult, răspuns eliberator) : *Ea, Maimuța cu două fețe...*

FILOZOFUL : Cine ? (*Se apropie, îi pune palma pe frunte.*) Ai febră... Și încă mare de tot ! De aceea te temi și de „Moșul” acela... Hai, să plecăm... Ne întâlnim mâine, pe șantier, sau aici, unde-ți place, ca să-ți răspund la celelalte întrebări. Inclusiv la cea în legătură cu părerea filozofului român, care trăiește la Paris, despre Occident și despre noi. Cît despre dragoste, cum ți-am zis, o lăsăm la urma urmelor ! Ca pe Sfînta Sfîntelor ! (*Dă să plece.*) Hai, că...

STUDENTUL (desperat) : Dar eu sînt sănătos, tovarășe profesor ! N-am nimic ! Nu vă las să plecați... Dealtfel, ușa laboratorului e închisă și pe-afară umbilă ca turbat Moș P.C.I.

FILOZOFUL : Tu aiurezi... Ești bolnav sau te-ai drogat ? Hai, deschide, sau dă-mi cheia, altfel, încep să strig după ajutor !...

STUDENTUL (de piatră, răstignit pe ușă) : Nu vă deschid pînă nu-mi spuneți dacă vă iubește *ea* pe dumneavoastră, sau dumneavoastră pe *ea*... Trăiți împreună ?

FILOZOFUL : Cu cine ? Cu istoria ? Cu arheologia ?

STUDENTUL : Nu cu istoria, nu cu arheologia. Numai cu *Maimuța*, cu iubita mea, care...

FILOZOFUL (în sfîrșit, luminat) : Păi, spune-așa, băiete, fii explicit, nu te mai lăsa copleșit de atîtea bănuieli... Nu știam că fata asta, colega dumitale fermecătoare, căreia îi spui atît de urît...

STUDENTUL (dintr-o răsufare) : Dumneavoastră i-ați dat această poreclă, pe care ea a transformat-o în renume... *Maimuța*, oglinda noastră de vacanță... Ați uitat atît de repede ?

FILOZOFUL (ca și cînd nu l-ar fi auzit) : Nu știam că *ea*, care s-a tot învîrtit pe lîngă mine, pe toate coclaurile șantierului nostru arheologic...

STUDENTUL (nerăbdător) : Deci e adevărat... bănuielile, în sfîrșit, intuițiile, presimțirile mele... *Dubito, ergo cogito*... Da...

FILOZOFUL : Da, adevărat, s-a tot învîrtit pe lîngă mine, pînă cînd a început să-și dea drumul la gură, chiar să mă bată la cap, să-i spun sincer ce să facă ea dacă ține la un bărbat și acela îi întoarce spatele...

STUDENTUL : V-a spus și numele lui ? Nu cumva era vorba despre... ?

FILOZOFUL : Nu știu, că n-am întregit-o. Anume... În chestiuni delicate, indiscreția poate strica...

STUDENTUL : Știu, fiindcă și mama, cu indiscrețiile ei... Dar, s-o las, că prea

sînt pornit acum contra tuturor... Și, dumneavoastră ce i-ați răspuns ?

FILOZOFUL : Am întregit-o un lucru simplu : dacă a citit *Odiseea* ? Și, spre deziluzia mea, am constatat că n-o citește. Știa ceva fragmentar, rezumate de prin manualele școlare... Și-atunci, ca s-o pedepsesc, i-am dat un răspuns de la nevastă-mea citire. Nu i-am împărțit nici unul din gîndurile mele, după întoarcerea din Ithaca...

STUDENTUL (istoricul o ia din nou înainte îndrăgostitului) : Cum ? Ați fost în Ithaca și nouă nu ne-ați povestit nimic ?

FILOZOFUL : O, cite mai am încă să vă spun !... Dar să știi, nici un istoric nu se poate numi așa, dacă nu reface personal itinerariul lui *Odiseu*...

STUDENTUL (foarte sincer) : Dar, știți, valuta...

FILOZOFUL (la fel de sincer) : Dacă nu citești mai întîi *Odiseea*, nu meriți nici un fel de valută !... Așa că ei, cum ți-am zis, i-am dat următorul răspuns : nevastă-mea, cînd eram în facultate, se îndrăgostise lulea de mine, și tot vara, tot pe un șantier arheologic...

STUDENTUL : Nu era cumva fiica *Umbrei*... ?

FILOZOFUL : A cui ?

STUDENTUL : *A Umbrei tătarilor dispăruți*...

FILOZOFUL : Ți-am mai spus, dacă ești bolnav, hai să plecăm împreună !

STUDENTUL : Nu ! Nu sînt bolnav ! Sînt cel mai sănătos dintre toți studenții, sînt cel mai...

FILOZOFUL : Bine ! Așa să fie... Deci am băgat și eu de seamă ce are nevastă-mea pe suflet. Dar, ca s-o joc, îi cam întorceam spatele, deși erau numai două-trei fete cu noi, că pe-atunci, la facultate, dominau băieții, nu ca azi. Și, ea suferea, sărmana, dar nu zicea nimic. Îmi dădea tîrcoale, ca unui stup încercat. Nu știa că sînt gol pe dinăuntru. Pînă într-o zi, cînd am observat că-mi întoarce ea spatele și cochetează cu alții. Abia atunci am înțeles că o iubesc cu adevărat. Eram furios, dădeam drumul bănuielilor ca unor viespi inveninate...

STUDENTUL (absorbit de cuvintele Filozofului, cu fața topită într-un zîmbet amar) : Deci, și *ea*... Credeți că și *ea* ?... Numai de n-ar fi prea tîrziu...

FILOZOFUL : Pentru un luptător ca tine, niciodată nu-i prea tîrziu ! Și în dragoste, ca și în viață, trebuie...

(*Se îndreaptă spre ușă.*)

STUDENTUL (ii barează drumul) : Trebuie, trebuie... Ușor de zis. Mai ales în dragoste ! Dar eu n-o să vă deschid

ușa, pină nu-mi spuneți cu ce gânduri v-ați întors din Ithaca. Ați văzut acolo urmele palatului unde Penelopa își aștepta iubitul? Unde își țesca pinza încrederii și-i amăgea pe haidamacii și belivanii aia de pețitori...

FILZOOFUL : Nu, băte, tocmai asta voiam să-ți spun, că n-am văzut, și nici n-am vrut să văd, urmele palatului acela legendat. Toată insula mi s-a părut o iluzie. O alcătuire de munți tăioși, înconjuțați de ape prea adincei, gata să încece orice corabie... Pământ de piatră, de singe încheșat. Pământ ostil, năpădit de o vegetație țepoasă, de ierburi de fier, roase de capre flămînde... Nu, mi-am zis, nu putea să îndure Ulise toate urgiile mărilor și adversitățile uscatului pentru a se întoarce la această insulă, ca o corabie eșuată...

STUDENTUL (incepe subit să urle) : Moș P.C.I., Moș P.C.I., vino și dă-l afară! Vino să-l legăm în funii! El, nu eu, el e banditul care...

FEMEIA DE SERVICIU (tirindu-și papucii de postav, ciulește urechile pe lingă ziduri) : Parcă am auzit un geamăt... Niște vorbe... Numa' să nu mi se năzărească, să nu ridă iar bătrînu' de mine... Că el m-o chemat aici pentru caz de foc, nu de duhuri... Îi place ori nu-i place lui, da' eu le-aud uneori cum gem în zidurile astea groase, de le-o făcut Maria Terezia, împărăteasa aia rea de muscă, și mi le-o lăsat mie să le curăț de lilioci și de igrasie... Auzi? (*Pune urechea pe zid.*) Maică Precistă, parcă-i voce de om... Parcă vine din „clinica de statui”, care știu că-i închisă... (*Incearcă ușa.*)

STUDENTUL (tot mai infundat) : Moș P.C.I., apăra-mă, moș P.C.I.... Să știți că eu...

MAMA GRIJULIE (apare în locul Filozofului) : Dragul meu, puilul mamii, tu aici erai? ! Și eu, cap prost, te căutam pe-acolo, prin munți, pe la șantierul vostru... (*Descoperă statuile și obiectele restaurate.*) O, ce minunății!

STUDENTUL (gemind) : Lasă-mă-n pace! M-am săturat de dragoste și de grija ta! Vreau să respir, vreau să trăiesc, vreau să vină ea...

MAMA GRIJULIE : Cine?

STUDENTUL : Ea, frumoasa, iubita mea...

MAMA GRIJULIE (mai grijulie decît ori-cînd) : Stai, că ți-o aduc imediat...

STUDENTUL (uimit, neîncrezător) : Pe cine? O cunoști? Nu cumva... Nu cumva *Glosolia*...

MAMA GRIJULIE : Nu știu de cine vorbești tu, dar te-așteaptă aici afară, în fața ușii, o tovarășă, o colegă de an, așa zice ea... O cheamă Ana și nu știu mai cum, că nu i-am reținut al

doilea nume... E frumoasă, ca ruptă din soare. de mult îmi doream eu...

STUDENTUL (speriat, tremurînd) : E *Maimuța*? Nu cumva e moartea? Moș P.C.I., Moș P.C.I., să știți că doar am glumit, să știți că... Mie nu mi-e frică de nici una...

FEMEIA DE SERVICIU (alertată) : Iar am auzit glas de om... Bătrînule, măi speriatule, hai, mă, cu cheile, că aici, în „clinica” lui dom' profesor, ceva nu-i a bună!... (*Bate la ușa.*)

STUDENTUL : Cine-i?

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE (apare în conul de lumină, în locul mamei. E îmbrăcată în alb, ca o mireasă, dar cu masca Tragediei pe față) : Eu sint, dragul meu, nu te speria, nu mai striga, să nu te-audă...

STUDENTUL (stringînd din pleoape, ca în fața unei lumini greu de suportat) : Cine să m-audă? Numai ea, dacă m-ar auzi, numai ea, care...

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE : Dar eu sint, iubitul! Dacă nu mă crezi, spune-mi „pe cine din cei care-ți sint dragi să-i amintesc?”

STUDENTUL : Dacă ești tu, dă-ți jos obrăzarul ăla de pe față! Și nu-mi mai vorbi cu cuvintele Electrei!...

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE : Nu vorbesc decît cu cuvintele mele! Nu așa îți plăcea ție, să mă joc, să te joci, să-ți arăt și să-ți ascund fața mea adevărată? !... Asta-i dragostea, mi-ai spus cîndva... Și eu voi crede, pînă la moarte, că numai asta e dragostea...

STUDENTUL (îngrozit) : Ce moarte? A cui moarte? Moș P.C.I., Moș P.C.I.!... Salvează-mă!

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE : De cine? De dragoste? De adevăr?

STUDENTUL : Ce dragoste?

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE : Uite, dragostea asta multă, infinită, pe care ți-am adus-o...

STUDENTUL : De unde?

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE (se apropie de el, încearcă să-l îmbrățișeze) : Uite, din ființa asta jucăușă!... Prinde-mă, lasă-mă!... Nu mi-ai spus tu o dată versurile filozofului...

STUDENTUL (speriat, o îndepărtează) : Ce filozof? Recunoști că?...

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE (se apropie iar) : Recunosc că mi-a plăcut, m-a încîntat ce spunea acolo *Tinărul*... Tu... sau eu... Oricare din colegii și prietenii noștri... Ființele acestea neastîmpărate, care iau cu asalt Pămîntul și stelele...

STUDENTUL : Ce spunea?

MAIMUȚA CU DOUĂ FEȚE : „Jocul și înțelepciunea mea e iubirea...” Îți amintești? Nu mă rugai tu să-ți jur că nici după logodnă, nici după căsătorie, nici după viață, nici după moarte, nu

voi inceta să mă joc și să fiu înțeleaptă numai prin iubire ? Nu-mi spuneai tu că... ?

STUDENTUL (o intrerupe) : Nu știu ce-ți mai spuneam, dar *Filozoful* tău...

MAIMUȚA CU DOUA FEȚE : Mai mult al tău decît al meu ! Nu crezi că el e mai degrabă un răspuns la setea ta de adevăr ? La setea asta pe care, vîd bine dragostea mea singură nu ți-o poate stîmpăra...

STUDENTUL : Ce adevăr ? Cel despre pustietatea Ithacăi ? Despre desertăciunea dragostei ? Moș P.C.I., Moș P.C.I. ...

MAIMUȚA CU DOUA FEȚE : Taci ! Lasă-l în pace pe moșneagul ăsta caraghios !...

STUDENTUL : Caraghios, caraghios, dar el ne păzește de bandiți, de fantome, de *Glosolalii*, de... Da, chiar de filozofi ca...

MAIMUȚA CU DOUA FEȚE : Ai obsesia filozofilor ! Lasă-i în pace ! Nu sînt și ei niște oameni ca noi toți ? N-au și profesorii noștri dreptul la viața și dramele lor personale ? N-au și ei dreptul la deziluzii și amărăciuni ? Nu acestea le fac înțelepciunea mai vie, mai omenească ?

STUDENTUL (se apropie de ea, care se ascunde, în joacă, după statuia Minervei) : Despre ce dramă vorbești ?

MAIMUȚA CU DOUA FEȚE : Nu știu... Zic și eu așa... Tu n-ai băgat de seamă că tot ceea ce ne spune profesorul nostru, *Filozoful*, despre istorie pare o dramă trăită personal ? Da, da, trăită pînă la ultimul amănunt... Dacă ne-am lua după el, ar trebui să punem istoria mai presus de iubire...

STUDENTUL : Dar istoria iubirii noastre este atît de...

MAIMUȚA CU DOUA FEȚE : Important este că este ! Nu mai continua, fiindcă, altfel, devii și tu un filozof... Și-atunci, n-o să mă mai iubești, n-o să...

STUDENTUL : Ce ?

MAIMUȚA CU DOUA FEȚE : Știi că eu ți-am jurat credință pînă la moarte...

STUDENTUL (din nou înspăimîntat) : Ce moarte ? A cui moarte ? Moș P.C.I., Moș P.C.I. ... Salvează-mă !

FEMEIA DE SERVICIU (numai ochi și urechi) : Hai, dracului, mai repede, bă-

trînuce, că tu umbli după cai verzi pe pereți, iar omul se prăpădește aici... Nu-l auzi cum geme ?

MOȘ P.C.I. (aferat, îmbrăcat pompier, cu cască și cu o butelie contra incendiilor în brațe) : Dacă nu-i adevărat, și-ai auzit vorbind duhurile din pereți, nu pe procleții ăia de bandiți, să știi că... eu desfund butelia asta și te fac de risu' lumii ! Te sting ca pe-o luminare...

FEMEIA DE SERVICIU (auzînd tot mai deslușit gemetele din laborator) : Dacă nu m-ai stins pînă acum, e prea tîrziu ! Dă-mi cheile...

MOȘ P.C.I. (se caută desperat prin buzunare, apoi, enervat, într-un tîrziu) : Tu nu vezi că-s îmbrăcat în uniformă ? Du-te și te caută în buzunaru' de la nădragi. Dacă l-am prins aici, nu-l mai scăpăm...

FEMEIA DE SERVICIU : Hai, să împingem amîndoi cu umărul, să forțăm ușa, că o dată am deschis-o singură... Drept că era demult, și eu eram mai tînără...

MOȘ P.C.I. (ingrozit) : Și dom' profesor era-năuntru ?

FEMEIA DE SERVICIU : Da, înăuntru... Dormea cu focul aprins, printre cioburile și statuile lui... Și era să se intoxice cu gaze... Hai, nu mai tot întreba, că doar nu-i fi gelos ! Pune umărul, nătărăule, să te vîd și eu o dată muncînd !...

(După multe izbituri, ușa cedează.)

MOȘ P.C.I. (cu precauție maximă, în poziție de atac) : Intră tu mai întii, că dacă elementu' sare la mine, eu îl pocnesc a doua oară ! Și, de data asta, nu mai scapă cu viață !... Hai, asalt !

FEMEIA DE SERVICIU (intră, îl vede pe Student culcat cu capul pe raniță, țîpă) : Doamne, e mort !

STUDENTUL (biiguie ca prin vis) : Draga mea... iubita mea... Să știi că...

MOȘ P.C.I. : Nu se poate să fie mort, că eu trebuie să-l prind viu ! Am mobilizat pompierii, am anunțat miliția...

FEMEIA DE SERVICIU : Ești nebun, ți-am spus-o eu ! Du-te și cheamă Salvarea ! ...Salvarea, imediat ! Că, dacă nu e bolnav, visează... Iar visele astea...

CORTINA